

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS

2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2022 03
Vilnius

VADOVO ŽODIS

Antrus metus besitęsianti globali COVID-19 pandemija veikė visas žmonių gyvenimo sritis, įskaitant ir švietimą. Lietuvoje pirmojo karantino metu kurį laiką buvo atsisakyta kontaktinio vaikų ugdymo, uždarytos visos švietimo įstaigos, pradėtas ugdymas iki tol netaikytu nuotoliniu būdu. Antrojo karantino metu sprendimai dėl pandemijos valdymo švietime buvo priimami labiau diferencijuojant juos pagal švietimo įstaigas, ugdymo pakopas, savivaldybių epidemiologines situacijas, įtakos turėjo mokyklų steigėjų, vadovų ir bendruomenės susitarimai.

Nepaisant kilusių iššūkių, pastarieji metai buvo aktyvaus švietimo, kaip ir kitų sričių, raidos perspektyvų persvarstymo metai. Dešimtmečio ir artimesnio laikotarpio švietimo tobulinimo kryptys, tikslai ir siekiai numatyti atnaujintame 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane (nauja redakcija, 2021)¹, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje (2020)² ir jos nuostatų įgyvendinimo plane (2021)³ ir parlamentinių partijų susitarime dėl Lietuvos 2021–2030 metų švietimo politikos (2021)⁴. Susitarimas dėl ilgalaikių įsipareigojimų, dermės tarp dešimtmečio strateginių siekių ir Vyriausybės tikslų užtikrinimo sudarė palankias sąlygas švietimą tobulinti kryptingai, užtikrinti sprendimų įgyvendinimo tęstinumą, sutelkti reikalingus finansinius ir kitokius išteklius. Parlamentinių partijų susitarime dėl Lietuvos 2021–2030 metų švietimo politikos, pabrėžiant, kad sutartiems įsipareigojimams įgyvendinti reikalingas didesnis švietimo finansavimas, numatyti jo didinimo rodikliai ir įsipareigojama palaikyti sprendimus tvariam švietimo finansavimui užtikrinti. Taip pat numatyta, kad kasmet, iki patvirtinant nacionalinį biudžetą, bus įvertinama šio susitarimo įgyvendinimo eiga.

Švietimo tobulinimo krypties aiškumui ir tęstinumui ypač reikšminga, kad toliau tobulinamas strateginis planavimas ir yra pasiektas parlamentinių partijų susitarimas. Lietuvos švietimo raidos kryptis apibrėžiančiuose dokumentuose, 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje numatytos švietimo tobulinimo kryptys, apimančios visą švietimo sistemą nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo studijų ir mokymosi visą gyvenimą. Pabrėžiamas lygių galimybių ir teisingumo užtikrinimas stiprinant švietimo įtrauktį, t. y. geriau atliepiant asmenų su negalia, migrantų ir kitų asmenų ugdymo poreikius, veiksmingesnis šiuolaikiniam žmogui, demokratinei visuomenei, darbo rinkai reikalingų kompetencijų ugdymas, mokymosi rezultatų atotrūkių mažinimas, nepalankaus ugdymui socialinio, ekonominio, kultūrinio konteksto (toliau – SEK) įveika, pedagogų bendruomenių stiprinimas ir jų darbo sąlygų gerinimas, mokyklų modernizavimas, naujausių skaitmeninių technologijų diegimas švietime, švietimo ir kultūros sąveikos stiprinimas. Tai sritys, kurioms tobulinti švietimo bendruomenė telks daugiausia pastangų. Numatytos tiek šalies švietimo pažangą, tiek tarptautinius švietimo pažangos siekius įgyvendinančios priemonės, o darnus vystymasis, inovatyvumas, kūrybiškumas ir lygios galimybės visiems įtvirtinti kaip Nacionalinio pažangos plano įgyvendinimo horizontalieji principai. Taigi jų privalu laikytis įgyvendinant visus uždavinius ir nė vieno uždavinio įgyvendinimas jiems negali turėti neigiamo poveikio.

Dėl įvairių priežasčių švietimas nevienodai prieinamas skirtingo SEK statuso asmenims. Sprendžiant nepalankios aplinkos neigiamos įtakos ugdymui ir nevienodų galimybių problemas, numatytos įvairiais švietimo lygmenimis taikomos priemonės. Į ikimokyklinį ugdymą įtraukiami vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Individualius mokymosi poreikius švietimo sistemoje siekiama geriau atliepti plėtojant įtraukųjį ugdymą. Didinant švietimo veiksmingumą, nepalankioje aplinkoje augantiems vaikams teikiama švietimo pagalba: psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Siekiant mažinti pasiekimų atotrūkį tarp miesto ir kaimo mokyklų, aukšto ir žemo SEK konteksto, sutelkti mokymo(si) išteklius ir gerinti švietimo kokybę savivaldybėse yra diegiama pažangą skatinanti

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>.

² Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programų nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://www-e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c>.

⁴Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030). Prieiga internete: <https://lr.lt/uploads/main/documents/files/Susitarimas%20d%C4%97%20Lietuvos%20C5%A1vietimo%20politikos.pdf>.

Tūkstantmečio mokyklų programa. Didinamas neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. Nacionalinius prioritetus atitinkančioms programoms skiriamas 20 eurų, visoms kitoms – ne mažesnis kaip 15 eurų krepšelis. Siekiant didinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalyvavimą, skiriami du krepšeliai.

Šiais metais toliau buvo stiprinamas švietimo ir mokslo bendruomenės vaidmuo, gerinamos darbo ir apmokėjimo sąlygos, investuojama į kompetencijų didinimą. Vidutinis mėnesinis mokytojų darbo užmokestis 2021 m. sudarė 110 proc., palyginti su vidutiniu darbo užmokesčiu šalyje. 2022 m. valstybės biudžete numatyta papildomų lėšų mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčiui didinti. Prognozuojama, kad vidutinis mokytojų darbo užmokestis sudarys 116 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio. Švietimo pagalbą teikiantiems specialistams pareiginė alga sulyginta su mokytojų pareigine alga, suvienodintos jų darbo laiko normos – tam numatytos papildomos lėšos. Didinamas mokslo ir neakademinių darbuotojų profesijos patrauklumas. 2022 m. valstybės biudžete numatyta 12,49 proc. papildomų lėšų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, taip pat neakademinių darbuotojų darbo užmokesčiui didinti. Prognozuojama, kad vidutinis mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų darbo užmokestis 2022 m. sudarys 134 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio.

Skiriama daug dėmesio švietimui skaitmeninti, pabrėžiant Lietuvos švietimo technologijų (angl. *EdTech*) sektoriaus⁵ naudą švietimui ir keliant tikslą – Lietuvos švietime įtvirtinti skaitmeninę kryptį ir sukurti šiuolaikinę mokyklą, papildyti tradicinius ugdymo metodus naujausiomis technologijomis. Pradėtas įgyvendinti Skaitmeninės švietimo transformacijos „EdTech“ projektas. Planuojama, kad projekto metu per 2021–2024 m. 150 švietimo įstaigų išbandys naujus technologinius sprendimus, mokytojų ir dėstytojų skaitmeninių kompetencijų tobulinimo programą, kuriamą skaitmeninių mokymo(si) išteklių bazę. 2021 m. parengtos sutartys su inovacijų kūrėjais ir švietimo įstaigomis švietimo technologijoms ir inovacijoms kurti ir platformai išbandyti.

Aktualizuojama švietimo sistemoje teikiamų kompetencijų dermės su besimokančiųjų ir darbo rinkos poreikiais problema. Ją spręsti numatytos bendrojo ugdymo turinio atnaujinimo, profesinio mokymo programų ir aprūpinimo tobulinimo, profesinio mokymo įstaigų ir kolegijų tinklo atnaujinimo, aukštojo mokslo studijų ir mokslinio potencialo stiprinimo programos, mokymosi visą gyvenimą plėtros priemonės. Strateginiuose dokumentuose (Nacionalinis pažangos planas, Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos) Lietuva yra numačiusi daugiau nei patrigubinti valstybės finansavimą moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai valstybės biudžeto lėšomis. Užsibrėžiama spręsti tyrėjų karjeros iššūkius, gerinti mokslo ir studijų aplinką, stiprinti inovacijų ekosistemas mokslo centruose, kurti aukšto lygio mokslo žinias, plėtoti mokslo tarptautiškumą, mokslo ir verslo bendradarbiavimą taip didinant šalies konkurencingumą.

Daugiau dėmesio skirta ir aukšto meistriško sportui. Pritarta Lietuvos Respublikos sporto įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, kuriame pasiūlyta aiškiai atskirti aukšto meistriško sporto ir fizinio aktyvumo finansavimą, papildomai skirti lėšų sporto šakų federacijų ir neįgaliųjų sporto judėjimams Lietuvoje vadovaujančioms nevyriausybinėms organizacijoms, aukšto meistriško sporto programoms įgyvendinti, siekiant skaidrumo, diegti gerojo valdymo principus, įtvirtinti didesnes valstybės stipendijas sportininkams.

⁵ *EdTech* – tai greitai besivystanti inovacijų švietimo sektoriuje ekosistema, kurioje startuoliai, smulkus ir vidutinis verslas (SVV) kuria inovatyvius, dažniausiai naujausiomis technologijomis grįstus sprendimus švietimo sektoriaus iššūkiams spręsti.

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Politinių veiksnių įtaka švietimui

Šalies švietimo raidai įtakos turėjo ir tarptautiniu lygmeniu persvarstoma švietimo perspektyva. 2015 m. patvirtintoje Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO programoje „Švietimas 2030“ (2015)⁶, kaip ir Jungtinių tautų „Darnaus vystymosi tikslų“ programoje⁷, keliamas tikslas – užtikrinti kokybišką įtraukųjį ir socialiai teisingą švietimą ir skatinti mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems. Siekiama, kad įvairių lygmenų švietimo programos būtų visiems prieinamos, suteiktų kasdieniam gyvenimui ir darbo rinkai reikalingų įgūdžių, ugdytų darnaus vystymosi ir globalaus pilietiškumo kompetencijas, būtų kuriama mokymuisi palanki aplinka, rūpinamasi mokytojų profesionalumu. Net ir numčius švietimo perspektyvą iki 2030 m., krizių ir iššūkių (ekologinių, socialinės nelygybės, grėsmių demokratijai, sparčios skaitmenizacijos) kontekste UNESCO įgyvendina iniciatyvą „Švietimo ateitis“ ir skatina toliau diskutuoti, kaip turėtų keistis švietimas, kad padėtų kurti taikią, teisingą ir darnią ateitį.

2021 m. Europos Sąjungos Taryba priėmė rezoliuciją dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos, numatančios veiksmus 2021–2030 m. laikotarpiu⁸. Joje pritariama tokiems švietimo prioritetams: gerinti kokybę, lygybę, įtrauktį ir sėkmę švietime, visiems suteikti mokymosi visą gyvenimą ir judumo galimybes, didinti švietimo darbuotojų kompetencijas ir motyvaciją, stiprinti aukštąjį mokslą, remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Lietuvos švietimui įtakos turi ir pastarojo meto politiniai įvykiai. Kylandios tarptautinės politinės įtampos ir jų padariniai Lietuvai kelia būtinybę daugiau dėmesio skirti visuomenės atsparumo įvairioms grėsmėms ugdymui, švietimui prisitaikyti prie pakitusios aplinkos. Pavyzdžiui, prasidėjus COVID-19 visa švietimo sistema turėjo greitai persiorientuoti į nuotolinio ir / ar mišraus mokymo(si) organizavimą, 2021 m. švietimas pajuto dėl politinių aplinkybių išaugusios nelegalios migracijos poveikį. Migrantų vaikai šalyje buvo mokomi ir anksčiau (privaloma pasirūpinti visų šalies teritorijoje esančių vaikų ugdymu, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso), tačiau dėl nelegalios migracijos bangos šią švietimo veiklą reikėjo plėsti. Migrantų stovyklose jų vaikų ugdymui sudarytos specialios klasės, parengti mokytojai⁹.

Ekonominės ir socialinės aplinkos įtaka švietimui

Šalyje augo vidutinis darbo užmokestis. Per metus nuo 2020 m. III ketvirčio iki 2021 m. III ketvirčio vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, neskaičiuojant individualiųjų įmonių, padidėjo 9,1 proc. ir pasiekė 1012,4 Eur atskaičius mokesčius. Vidutinis mėnesinis mokytojų darbo užmokestis 2021 m. III ketvirtį buvo 1115,3 Eur atskaičius mokesčius¹⁰. Ir toliau stiprinamos pedagogų darbo užmokesčio didinimo priemonės (ir finansavimo, ir pakankamo darbo krūvio užtikrinimo), kad būtų pasiekti Vyriausybės įsipareigojimai ir vidutinis mokytojų darbo užmokestis sudarytų 130 proc., o akademinų darbuotojų – 150 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio.

⁶ Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. Prieiga internete: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>.

⁷ United Nations, Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development. Prieiga internete: <https://sdgs.un.org/goals>.

⁸ Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) 2021/C 66/01. Prieiga internete: <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>.

⁹ ŠMSM. Prieiga internete: <https://smsm.lrv.lt/lt/naujienos/nelegaliu-migrantu-vaikai-pradedo-mokyti>.

¹⁰ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Mokytojų darbo užmokestis. Prieiga internete: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4d460020-cb2f-4e48-b79c-89df872a53fe#.

Sumažėjo didžiausią skurdą patiriančių asmenų. Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) duomenimis, nuo 2019 m. iki 2020 m. šalyje šiek tiek (nuo 20,6 proc. iki 20,9 proc.) padidėjo skurdo rizikos lygis – padaugėjo asmenų, kurių disponuojamosios pajamos buvo mažesnės už skurdo rizikos ribą. Tokių asmenų 1,2 proc. punkto padaugėjo miestuose (nuo 17,1 proc. iki 18,3 proc.), tačiau kaimo vietovėse – kur skurdo rizika didžiausia, šis rodiklis 1,6 proc. punkto sumažėjo (nuo 27,9 proc. iki 26,3 proc.). Toliau mažėjo absoliutaus skurdo lygis – asmenų, kurių disponuojamosios pajamos buvo mažesnės už absoliutaus skurdo ribą. 2020 m. rodiklis siekė 5,1 proc. (skurdą patyrė apie 140 tūkst. šalies gyventojų), o prieš metus – 7,7 proc.; padėtis pagerėjo ir mieste, ir kaime.

Demografinės aplinkos ir migracijos procesų įtaka švietimui

Pastaraisiais metais šalyje 2018–2020 m. silpnėjusi gyventojų mažėjimo tendencija 2021 m. vėl sustiprėjo: preliminariais LSD duomenimis, 2022 m. sausio 1 d. šalyje gyveno 2 mln. 795 tūkst. nuolatinių gyventojų, t. y. 15,8 tūkst. mažiau nei prieš metus. Per 2018–2021 m. labiausiai sumažėjo pensinio amžiaus gyventojų – 16 tūkst. 155 (2,6 proc.), o 0–17 metų vaikų ir darbingo amžiaus asmenų nežymiai padaugėjo – atitinkamai 503 (0,15 proc.) ir 2 261 (0,13 proc.).

Šalies nuolatinių gyventojų skaičius kito dėl įvairių veiksnių: gimstamumo, mirštamumo, emigracijos. 2021 m., palyginti su 2020 m., dėl sumažėjusio gimstamumo ir išaugusio mirštamumo šalyje gyventojų sumažėjo 23,3 tūkst., tačiau ši gyventojų sumažėjimą kiek kompensavo teigiama tarptautinė migracija: 2021 m. į šalį atvyko 7,5 tūkst. daugiau asmenų nei išvyko. Nors Lietuvoje vis dar stebimas atvykusiųjų ir išvykusiųjų iš šalies teigiamas balansas, vis dėlto, atsiradus pandemijos valdymo priemonėms (vakcinoms, testavimui) ir dėl to laisvėjant judėjimo suvaržymams, atsigaunant šalių ekonomikoms, 2021 m. į Lietuvą atvykstančių užsieniečių ir Lietuvos piliečių skaičius vėl ėmė mažėti, o išvykstančiųjų – augti. 2021 m. į šalį atvyko 35,9 tūkst. žmonių – 7,2 tūkst. (16,7 proc.) mažiau nei prieš metus. Iš jų į Lietuvą grįžo gyventi 17,8 tūkst. Lietuvos Respublikos piliečių ir 18,1 tūkst. užsieniečių – atitinkamai 3 tūkst. (14,4 proc.) ir 4,2 tūkst. (18,8 proc.) mažiau nei prieš metus. 2021 m. iš Lietuvos emigravo 28,4 tūkst. nuolatinių šalies gyventojų, t. y. 5,3 tūkst. (22,9 proc.) daugiau nei prieš metus.

Šalyje vyksta vidinė migracija, kuri kelia iššūkių mokyklų tinklui: maždaug 12 tūkst. daugiau asmenų migruoja į miestus ir tarp miestų nei į kaimus ir tarp kaimiškųjų vietovių (2020 m. į miestus migravo 41,5 tūkst., į kaimus – 29,1 tūkst. asmenų). Lyginant pagal savivaldybes, matyti, kad 2017–2020 m. vaikų iki 16 m. skaičiaus reikšmingesnis augimas matomas tik didmiesčių – Vilniaus, Klaipėdos, Kauno – ir jų žiedinėse savivaldybėse. Sparčiausiai vaikų skaičius augo Vilniaus m. savivaldybėje – per trejus metus jų čia padaugėjo 7 217; Kauno m. savivaldybėje – 1 507, Klaipėdos r. savivaldybėje – 918, Klaipėdos m. savivaldybėje – 606 vaikais. Daugumoje didesniųjų ir mažųjų savivaldybių vaikų skaičius mažėjo, išskyrus Neringos, Palangos, Trakų, Elektrėnų savivaldybes, kuriose ir bendras nuolatinių gyventojų, ir vaikų iki 16 m. skaičius šiek tiek augo. Tad savivaldybės susiduria su skirtingomis problemomis: vienose savivaldybėse, ypač sostinės, yra aktualu nuolat plėsti švietimo įstaigų tinklą, o kitose, tuštėjant mokykloms, – jį optimizuoti.

COVID-19 pandemijos įtaka švietimui

Dėl 2020 m. rudenį blogėjančios šalies epidemiologinės situacijos 2020 m. lapkričio 7 d. šalyje paskelbtas karantinas. Nuo 2020 m. gruodžio 9 d. iki 2021 m. sausio 3 d. aukštesnių (5–12) klasių bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai mokėsi nuotoliniu būdu, pradinukams iki sausio 3 d. buvo pailgintos atostogos, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas toliau buvo vykdomas kontaktiniu būdu. Nuo 2020 m. gruodžio 9 d. ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme kontaktiniu būdu ugdyti buvo rekomenduojama tik tuos vaikus, kurių tėvai (įtėviai, globėjai) neturėjo galimybių dirbti nuotoliniu būdu. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) duomenimis, net ir galiojant šiai rekomendacijai, 2021 m. sausio 19 d. mokyklas lankė apie ketvirtadalis (30 tūkst.) ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai specialiosiose mokyklose ir bendrojo ugdymo mokyklų specialiosiose klasėse taip pat buvo ugdomi kontaktiniu būdu.

Bendrajame ugdyme kontaktiniu būdu ilgiausiai buvo ugdomi pradinio ugdymo mokiniai – visuotiniai nuotoliniu būdu jie pradėti ugdyti nuo 2021 m. sausio 4 d. Kiek vėliau šie mokiniai mokėsi nuotoliniu arba mišriuoju būdu (kokį būdą rinktis, sprendė mokyklos steigėjas arba vadovas), tačiau nuo gruodžio 9 d., reikšmingai blogėjant epidemiologinei situacijai šalyje, 5–12 klasių mokiniai, profesinio mokymo įstaigų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai visuotiniai mokėsi nuotoliniu būdu. Tačiau net ir galiojant griežto karantino sąlygoms šalyje, kai visuotiniai buvo pereita į nuotolinį ugdymą, šalies mokyklose buvo ugdoma daugiau nei 40 tūkst. mokinių. ŠMSM duomenimis, 2021 m. sausio 19 d. didžiausią mokyklose ugdomų mokinių dalį sudarė ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujantys (30 tūkst.) ir specialiosiose mokyklose ar bendrojo ugdymo mokyklų specialiosiose klasėse ugdomi mokiniai (9 tūkst.). Anksčiausiai (nuo 2021 m. sausio 20 d.) į mokyklas mokytis kontaktiniu būdu grįžo tie pradinio ugdymo mokiniai, kurių tėvai (įtėviai, globėjai) neturėjo galimybių dirbti nuotoliniu būdu, ir tie visi bendrojo ugdymo mokiniai, kurie neturėjo sąlygų mokytis namuose arba jiems dėl įvairių priežasčių buvo reikalinga pagalba mokantis. Kitiems mokiniams grįžti į kontaktinį ugdymą įtakos turėjo ir savivaldybių epidemiologinė situacija, ir mokyklų steigėjų, vadovų, bendruomenės sprendimai. Atsižvelgiant į šias sąlygas, saugumo reikalavimus, mokinių testavimą, į kontaktinį ugdymą nuo 2021 m. kovo 17 d. grįžti į mokyklas leista pradinio ugdymo mokiniams 45 savivaldybėse, o likusiose buvo tęsiamas nuotolinis mokymas¹¹. Tais pačiais metais kovo 19 d. abiturientams buvo leistos kontaktinės konsultacijos (grupėmis, ne daugiau kaip po 5 mokinius).

Įsibėgėjus švietimo darbuotojų ir abiturientų vakcinacijai, gerėjant epidemiologinei situacijai šalyje nuo 2021 m. gegužės 3 d. abiturientams buvo leistas ugdymas mišriuoju būdu. Tų pačių metų gegužės 10 d. į kontaktinį ugdymą galėjo grįžti pagrindinio ugdymo programos ir vidurinio ugdymo III gimnazijos klasės mokiniai, o pirminio profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijas vykdyti mišriuoju būdu buvo leista vykdyti nuo gegužės 21 d.¹² ŠMSM duomenys rodo, kad galimybe grįžti į kontaktinį ugdymą pasinaudojo apie ketvirtadalis mokyklų – panaši dalis kaip ir 2019–2020 m. m. pabaigoje. 2021 m. gegužės 31 d. mišriuoju būdu buvo ugdoma 11 proc. 5–8 klasių mokinių 24 proc. mokyklų. Į mokyklas grįžusių aukštesniųjų klasių mokinių ir juos priimančių mokyklų dalis buvo dar mažesnė – 8 proc. 9–10 klasių (gimnazijų I ir II klasių) mokinių 17 proc. mokyklų ir 5 proc. III gimnazijų klasių mokinių 10 proc. mokyklų¹³.

Antroje vasaros pusėje pasiskiepijus didžiajai daliai švietimo darbuotojų, 2021 m. rugpjūčio 11 d. priimti ekstremaliosios padėties paskelbimo pakeitimai¹⁴. Jų pagrindu su švietimo bendruomene pasitarusi ŠMSM ir Sveikatos apsaugos ministerija sutarė, kad ikimokyklinis, priešmokyklinis, pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas ir pirminis profesinis mokymas vyks kontaktiniu būdu, laikantis patvirtintų saugumo priemonių. Visose mokyklose numatyta sudaryti sąlygas savanoriškai testuotis, mokinius skatinti reguliariai tikrintis sveikatą. Nors prasidėjus mokslo metams mokyklose buvo laikomasi visų būtinų saugumo reikalavimų, vis dėlto naujų užsikrėtimo COVID-19 atvejų mokyklose nebuvo išvengta. Todėl dalis mokyklų ar klasių stabdydavo kontaktinį ugdymo procesą ir pereinavo į nuotolinį mokymą, o pasibaigus saviizoliacijai, vėl grįždavo dirbti kontaktiniu būdu.

Technologinės aplinkos įtaka švietimui

Dėl pandemijos ribojant fizinius kontaktus, daugelis viešųjų ir privačių paslaugų ir veiklų buvo perkeltos į skaitmeninę erdvę, todėl išaugo spartaus, didelio pralaidumo ir saugaus interneto infrastruktūros

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimas Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5c1f0006872411eb998483d0ae31615c>.

¹² Sprendimas dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. lapkričio 6 d. sprendimo Nr. V-2547 „Dėl formaliojo profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų vykdymo būtinų sąlygų“ pakeitimo. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4d66e552ba6e11eb91e294a1358e77e9>.

¹³ Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas, Nacionalinė švietimo agentūra, 2021, Vilnius, psl. 76–77.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugpjūčio 11 d. nutarimas Nr. 651 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ pakeitimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/57f74231fbfa11ebb4af84e751d2e0c9?ifwid=-139xow3z7v>.

ir inovatyvių sprendimų, užtikrinančių ekonomikos ir socialinio gyvenimo atsigavimą, poreikis. Atliepiant šias tendencijas, ypač svarbus tapo visų piliečių įgalinimas mokėti naudotis skaitmeninėmis technologijomis.

Pasauliui patiriant ekonominių sunkumų dėl COVID-19 pandemijos, dar 2020 m. Europos Vadovų Tarybos susitikime skaitmeninė pertvarka įvardinta kaip vienas iš svarbiausių ES atsigavimo po COVID-19 ramsčių, skatinant naujas ekonomikos augimo formas ir stiprinant ES atsparumą. Sutarta bent 20 proc. lėšų pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirti skaitmeninei pertvarkai, skaitmeninėms technologijoms plėtoti Europoje, prisidėti prie spartesnio didelio pajėgumo ir saugių tinklų infrastruktūros šalyse diegimo bei švietimo sistemų skaitmeninių pajėgumų modernizavimo¹⁵.

Pandemija ir jos metu vykdomas skaitmeninimas suteikė ES papildomą postūmį spartinti technologijų pertvarką, nes buvo skatinamos didelio poveikio technologijos, tokios kaip debesijos kompiuterija, kvantinės technologijos ir našioji kompiuterija. 2021 m. kovo 9 d. Europos Komisija pristatė Komunikatą 2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis: Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias¹⁶, kuriame pristatoma Europos skaitmeninės transformacijos iki 2030 m. vizija, tikslai ir kryptys. Siekiama sukurti skaitmeninę visuomenę, kurioje nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Europos kelias skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės link turėtų būti grindžiamas solidarumo, klestėjimo ir tvarumo principais, kurių pagrindas – galimybių jos piliečiams ir įmonėms suteikimas, kartu užtikrinant skaitmeninės ekosistemos ir tiekimo grandinių saugumą ir atsparumą. Komunikate keliami tikslai, kad iki 2030 m. bent 80 proc. visų suaugusiųjų turėtų įgyti pagrindinius skaitmeninius įgūdžius. ES turėtų dirbti 20 mln. IRT specialistų ir ši darbą turėtų dirbti daugiau moterų; trys iš keturių įmonių turėtų naudotis debesijos kompiuterijos paslaugomis, didžiais duomenimis ir dirbtiniu intelektu, o visos pagrindinės viešosios paslaugos (tarp jų ir švietimas) turėtų tapti prieinamos internetu.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: *Paversti Lietuvos švietimą veiklios, solidarios ir besimokančios visuomenės tvariu pagrindu*

Šis Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos (toliau – VŠS) tikslas yra įgyvendinamas per ŠMSM strateginio veiklos plano programas *Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas* ir *Švietimo ir mokslo administravimas*. Jis skirtas VŠS, 2021–2030 metų nacionaliniam pažangos planui ir jame numatytų pokyčių plėtros programoms (Švietimo, Mokslo ir Sporto) įgyvendinti ir prisidėti prie XVIII Vyriausybės programos vykdymo.

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančių programų 2021 metų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
11.01	Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas	227864	237 714,00	107 171,50	45,1
<i>Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas) ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		189527	199 527,00	71 979,60	36
11.02	Švietimo ir mokslo administravimas	1215509	1 237 126,90	1 193 174,50	96,4

¹⁵ ES Taryba. Priimta 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa. Prieiga internete: <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2020/12/17/multiannual-financial-framework-for-2021-2027-adopted/>.

¹⁶ Europos Komisija. Prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>.

Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas)
ir kita tarptautinė finansinė parama

41471

41 467,00

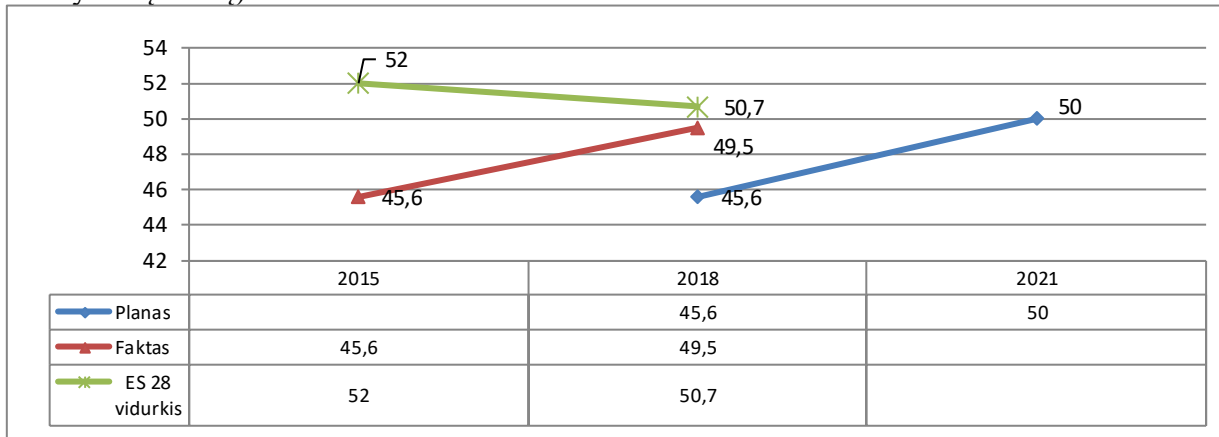
9 276,20

22

*** Projektų vykdytojai deklaravo mažesnes sumas, nei buvo planuota. Tai lėmė situacija dėl COVID-19.

Strateginio tikslo pagrindiniai rodikliai ir jų siekio analizė

1 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA¹⁷, dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių PISA 2018 tyrimas.

Remiantis vieno didžiausio ir išsamiausio tarptautinio švietimo tyrimo Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo PISA (2018) duomenimis, galima teigti, kad visose tiriamų gebėjimų srityse bent 3-ią pasiekimų lygmenį pasiekė 49,5 proc. mokinių. 2021 m. planuota reikšmė (50 proc.) faktiškai buvo beveik pasiekta dar 2018 m. Minėtas tyrimas, vertinantis ne tik mokinių žinias ir gebėjimus, bet ir bendrąjį raštingumą, kas yra reikalinga sėkmingai dalyvauti visuomenės gyvenime, atliekamas cikliška kas trejus metus¹⁸, tad detalesnę pasiekimų dinamiką bus galima įvertinti remiantis 2022 m. atlikto PISA tyrimo rezultatais, kurie bus skelbiami 2023 m. pabaigoje.

Nacionaliniai mokinių pasiekimų patikrinimai (toliau – NMPP) suteikia grįžtamojo ryšio informaciją, sudaro galimybę atlikti kasmetinę mokinių pasiekimų stebėseną. COVID-19 pandemija sutrikdė ugdymo procesą ir apsunkino pasiekimų stebėseną, todėl 2020 m. neįvyko pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas (toliau – PUPP), o NMPP iš pavasario buvo perkeltas į rudenį ir vyko ne 4 ir 8 klasėse, o 5 ir I gimnazijos (9) klasėse. Tačiau jau 2021 m. buvo prisitaikyta prie pandemijos diktuojamų sąlygų ir patikrinimai buvo organizuojami elektroniniu būdu. Perėjimas prie elektroninių testų suteikė galimybes automatiškai ir efektyviai įvertinti rezultatus, greitai pateikti duomenis mokykloms.

Remiantis Nacionalinės švietimo agentūros¹⁹ duomenimis, 2021 m. NMPP rezultatai atskleidė, kad ketvirtos klasės mokinių surinktas matematikos taškų vidurkis siekė 27 taškus iš 40 galimų. Palyginti, 2020 m. šalies vidurkis buvo 26 iš 36 galimų surinkti taškų. 2021 m. aukštesnįjį matematikos lygį pasiekė 33,8 proc., o pagrindinį – 47,3 proc. Ketvirtos klasės mokinių skaitymo rezultatų vidurkis – 22 taškai iš 31 galimų. Palyginti, 2020 m. šalies vidurkis – 21 iš 30 galimų surinkti taškų. 2021 m. aukštesnįjį skaitymo lygį pasiekė 36,9 proc., o pagrindinį – 50,3 proc. Galima teigti, kad 2021 m. ketvirtos klasės mokinių skaitymo rezultatai buvo geresni už matematikos. Rezultatus lyginant su ankstesnių metų pasiekimais, matoma, kad pagerėjo ketvirtos klasės mokinių skaitymo pasiekimai, tačiau santykinai suprastėjo matematikos.

¹⁷ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme for International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

¹⁸ Dėl pandemijos PISA 2021 m. tyrimas buvo nukeltas į 2022 m.

¹⁹ Nacionalinė švietimo agentūra, 2021 metų mokinių pasiekimų patikrinimai. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/2021-metu-mokiniu-pasiekimu-patikrinimai.pdf>.

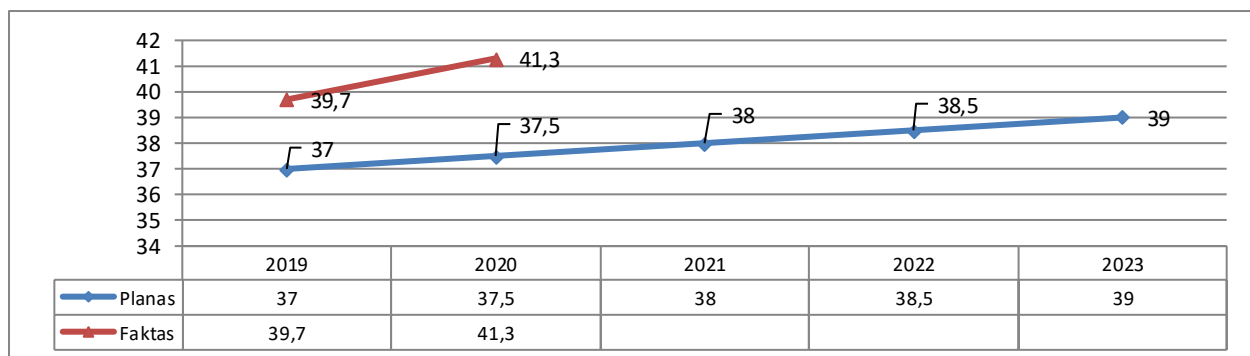

Aštuntos klasės mokinių matematikos NMPP taškų vidurkis siekė 30 taškų iš 50 galimų. Palyginti, 2020 m. šalies vidurkis – 27 iš 50 galimų surinkti taškų. 2021 m. aukštesnįjį matematikos lygį pasiekė 20,2 proc., o pagrindinį 46,6 proc. Aštuntos klasės mokinių skaitymo rezultatų vidurkis siekė 27 taškus iš 37 galimų. Palyginti, 2020 m. šalies vidurkis – 24 iš 37 galimų surinkti taškų. 2021 m. aukštesnįjį skaitymo lygį pasiekė 43,2 proc. (tai yra dvigubai daugiau nei matematikos), o pagrindinį – 44,7 proc. Skaitymo rezultatai – geresni už matematikos. Aštuntos klasės mokinių NMPP rezultatai, palyginti su ankstesnių metų pasiekimais, nuosekliai gerėjo.

2021 m. PUPP rezultatai atskleidė, kad dešimtos klasės mokinių matematikos taškų vidurkis siekė 25 taškus iš 45 galimų. 44,6 proc. mokinių pasiekė pagrindinį lygį, 18 proc. – patenkinamą lygį, o 17,7 proc. – aukštesnįjį lygį. 19,7 proc. laikusiųjų nepasiekė patenkinamo lygio. Palyginti, 2019 m. pagrindinį pasiekimų lygį pasiekė 32,2 proc. mokinių, patenkinamą – 37 proc., aukštesnįjį – 10,1 proc., nepasiekė patenkinamo lygio – 20,7 proc. 2021 m. gerokai išaugo pagrindinį ir aukštesnįjį pasiekimų lygį pasiekusių mokinių procentas ir sumažėjo patenkinamą pasiekimų lygį pasiekusių mokinių procentas, tačiau nepasiekusių patenkinamo lygio mokinių procentas išliko panašus kaip ir 2019 m. 2021 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP taškų vidurkis siekė 46,1 tašką iš 80 galimų. 61,3 proc. mokinių pasiekė pagrindinį lygį, 22,2 proc. – patenkinamą lygį, o 11,7 proc. – aukštesnįjį lygį. 4,8 proc. laikusiųjų nepasiekė patenkinamo lygio. Palyginti, 2019 m. pagrindinį lygį pasiekė 50,3 proc. mokinių, patenkinamą lygį – 27,8 proc., aukštesnįjį – 14,5 proc., nepasiekė patenkinamo lygio – 7,5 proc. 2021 m. gerokai išaugo pagrindinį pasiekimų lygį pasiekusių mokinių procentas, bet mažėjo aukštesnįjį ir patenkinamą pasiekimų lygį pasiekusių mokinių procentas, taip pat mažėjo ir nepasiekusių patenkinamo lygio mokinių. Apibendrinant galima teigti, kad dešimtos klasės mokinių pasiekimai gerėjo abiejose srityse.

2021 m. birželio pradžioje, paskiepijus maždaug 40 proc. abiturientų ir laikantis visų saugumo reikalavimų, valstybiniai brandos egzaminai (toliau – VBE) jau buvo vykdomi kontaktiniu būdu. Dėl karantino ir mokymosi praradimų švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu abiturientai buvo atleisti nuo lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos, o brandos egzaminų trukmė pratęsta 15 minučių. Jau antrus metus dėl COVID-19 pandemijos abiturientai egzaminams ruošėsi nuotoliniu būdu. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros VBE išlaikė 91,4 proc. Paminėtina, kad 2021 m. pasiektas šimtukų skaičius (2,3 proc.) yra didžiausias, o egzamino neišlaikiusiųjų procentas (8,6 proc.) yra mažiausias per pastaruosius šešerius metus. Palyginti, 2020 m. aukščiausią įvertinimą gavo 1,3 proc. kandidatų, o egzamino neišlaikė – 10,8 proc. Matematikos VBE išlaikė 84,8 proc. kandidatų. Rezultatas yra daug geresnis nei praeitais metais, palyginti, 2020 m. išlaikė 67,6 proc. Šimto balų įvertinimą gavo 1,7 proc. kandidatų (2020 m. – 1 proc.). Galima teigti, kad 2021 m. daugėjo ne tik egzaminus išlaikiusių abiturientų, bet ir aukščiausius įvertinimus gavusiųjų procentas.

2 pav. Pilietinės galios indeksas

Duomenų šaltinis: Pilietinės visuomenės institutas, 2020.

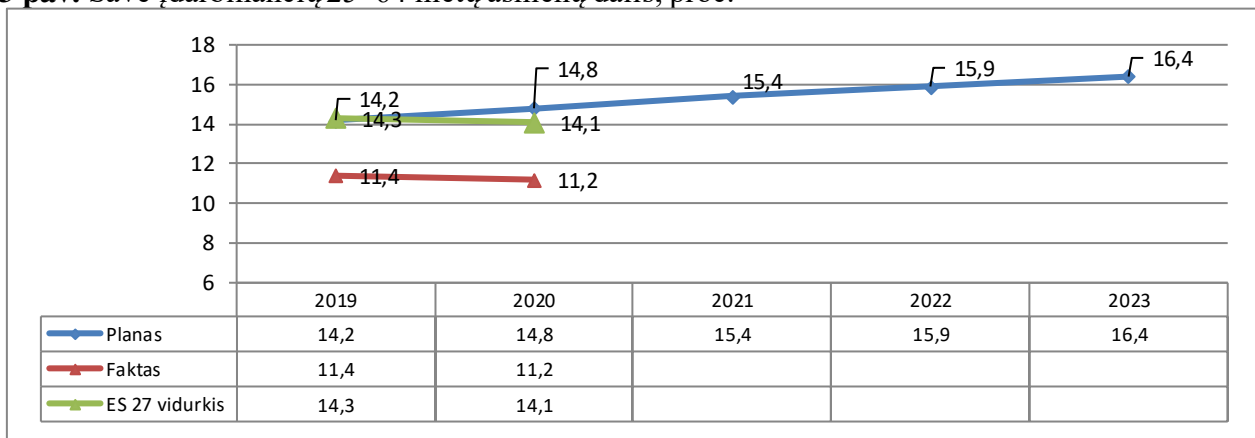
Remiantis Pilietinės visuomenės instituto 2020 m. Pilietinės galios indekso tyrimo²⁰ duomenimis, galima teigti, kad visuomenės pilietinės galios indeksas (toliau – PGI) nuo 2019 m.

²⁰ Pilietinės visuomenės institutas, Pilietinės galios indeksas 2020. Prieiga internete: http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2021/06/PGI_2020metai_visas.pdf.

stabiliai auga. Nepaisant COVID-19 pandemijos, Lietuvos visuomenės pilietinės galios vidutinė reikšmė kilo iki 41,3 balo iš 100 galimų. 2020 m. planuojama pasiekti reikšmė (37,5 balo) buvo pasiekta ir viršyta 3,8 balo. Svarbu paminėti, kad tai yra aukščiausia pasiekta reikšmė nuo 2007 m., kai šis indeksas buvo pradėtas skaičiuoti. Palyginti, 2019 m. fiksuota 39,7 balų reikšmė. Daugiausia teigiamą PGI pokytį lėmė vienos iš keturių sudėtinių dimensijų – pilietinio aktyvumo augimas. Pilietinio aktyvumo indeksas nuo 2007 m. įgijo aukščiausią vidutinę reikšmę, lygią 44,0 balams iš 100 galimų (palyginti, 2019 m. siekė 33,8 balo).

Analizuojant PGI pagal skirtingas charakteristikas pastebima, kad pilietiškiausi Lietuvoje yra miestų ir rajono centrų gyventojai (vidutinė PGI reikšmė 44,8 balo). Analizuojant duomenis pagal pagrindinę veiklą, pilietiškiausi yra ūkininkai (vidutinė PGI reikšmė 49 balai), aukščiausio, vidutinio lygmens vadovai ir smulkieji verslininkai (46,5 balo), didesnes nei 900 eurų pajamas gaunantys žmonės (51,1 balo), turintys aukštąjį išsilavinimą (48,0 balai). 30–39 m. amžiaus kategorijai priskiriami asmenys (45,7 balo). Palyginti, 2019 m. pilietiškiausi buvo jaunesni žmonės, priskiriami 15–29 m. amžiaus kategorijai (42,5 balo). Galima tikėtis tolesnių teigiamų pokyčių, nes atnaujinant priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrąsias programas yra siekiama stiprinti turinį, susiejant jį su pilietiškumo ugdymu.

3 pav. Save įdarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas, 2021.

2020 m. savarankiškai dirbantys asmenys sudarė 11,2 proc. visų užimtų gyventojų, tai yra 0,2 proc. p. mažiau nei 2019 m. 2020 m. planuojama 14,8 proc. reikšmė nebuvo pasiekta. Reikšmė yra žemesnė ir už ES šalių vidurkį (14,8 proc.). Galima daryti prielaidą, kad 2020 m. COVID-19 pandemija neigiamai paveikė save įdarbinančių asmenų padėtį. Analizuojant duomenis detaliau, savarankiškai dirbantys vyrai sudarė 14,6 proc. visų dirbančių vyrų, moterys – 7,9 proc. visų dirbančių moterų. Palyginti, 2019 m. vyrų dalis sudarė 14,3 proc., moterų – 8,5 proc. Matoma, kad 2020 m. savarankiškai dirbančių moterų procentas sumažėjo (0,6 proc. p.), o vyrų padidėjo (0,3 proc. p.) Samdomieji darbuotojai sudarė 88,2 proc., moterys dažniau nei vyrai dirbo samdomąjį darbą – atitinkamai 91,4 ir 85,1 proc. Svarbų vaidmenį atlieka turimas išsilavinimas, remiantis LSD duomenimis²¹, 2020 m. beveik pusė 47,9 proc. užimtų gyventojų turėjo aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, 9 proc. – specialųjį vidurinį išsilavinimą, o pagrindinį su profesine kvalifikacija arba žemesnį išsilavinimą turėjo 4,7 proc. dirbančių gyventojų. Vyrauja didelis užimtumo skirtumas tarp aukštą ir žemą išsilavinimą turinčių asmenų. Iš viso 2020 m. 66,4 proc. bedarbių neturėjo aukštojo išsilavinimo. Tai rodo, kad turimas išsilavinimas yra svarbus išlikimo darbo rinkoje veiksnys.

²¹ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys, Darbo rinka Lietuvoje 2021. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/darbo-rinka-lietuvoje-2021/uzimtumas-nedarbas-ir-laisvos-darbo-vietos/uzimtumas>.

2 strateginis tikslas: Skatinti darnią žmogaus ir visuomenės raidą, stiprinančią šalies konkurencingumą ir sudarančią sąlygas inovacijoms, plėtojant studijas ir MTEP

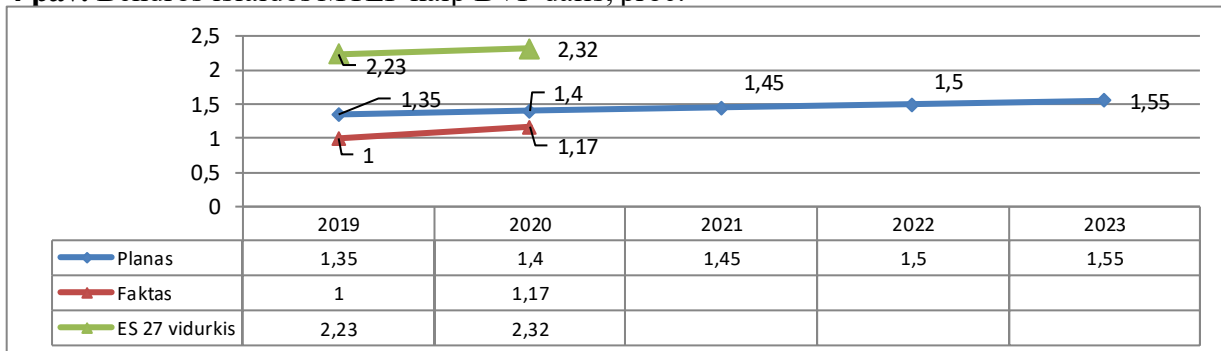
Antruoju ŠMSM strateginiu tikslu siekiama įgyvendinant 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) tikslą – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą. Kaip įvardijama NPP, viena iš priežasčių, kodėl Lietuvai nepavyksta pasiekti pažangos pereinant iš mažomis sąnaudomis grįstos ekonomikos į žiniomis ir aukšta pridėtine verte grįstą ekonomiką, yra nepakankamas mokslo ir inovacinių pajėgumų naudojimas. Dėl to numatytiems pokyčiams pasiekti bus įgyvendinama Mokslo plėtros programa.

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos 2021 metų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)*
1	2	3	4	5	6
12.01	Studijų ir mokslo plėtra	247873	232 087,00	158 452,70	68,3
<i>Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas) ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		158374	160 874,00	88 372,60	55

Strateginio tikslo pagrindiniai rodikliai ir jų siekio analizė

4 pav. Bendros išlaidos MTEP kaip BVP dalis, proc.

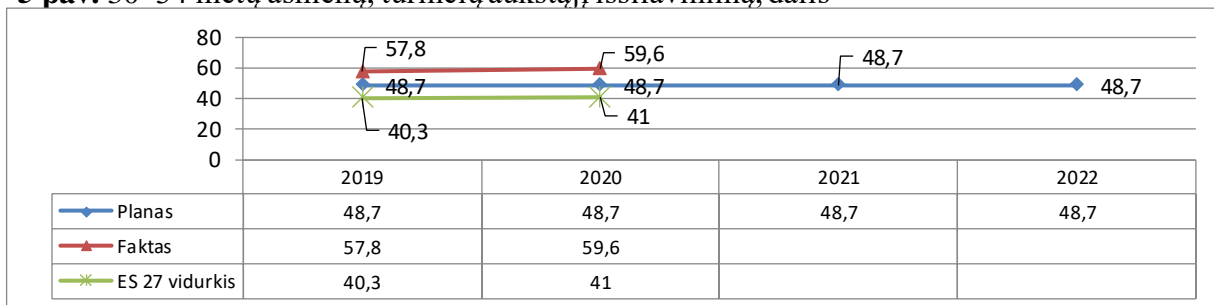
Duomenų šaltinis: Eurostatas, 2021.

Remiantis Eurostato duomenimis, bendros išlaidos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai (toliau – MTEP) Lietuvoje 2020 m. didėjo ir sudarė 1,17 proc. nuo bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP), tai 0,17 proc. p. daugiau nei 2019 m. Nors tai didžiausia reikšmė nuo 2015 m. (1,04 proc. nuo BVP), tačiau 2020 m. planuojama reikšmė (1,4 proc. nuo BVP) nebuvo pasiekta. Taip pat yra atsiliekiama nuo ES šalių vidurkio, kuris yra beveik dvigubai didesnis ir siekia 2,32 proc. nuo BVP MTEP veikloms finansuoti. MTEP vystymas yra itin svarbus šalies konkurencingumui ir ekonomikai augti, tad būtinas tvarus finansavimas. Tvarumas pasiekiamas, visų pirma, didinant valstybės biudžeto investicijas į MTEP (šiuo metu Lietuva iš valstybės biudžeto MTEP skiria 0,32 proc. nuo BVP, kai ES vidurkis yra 0,65 proc. nuo BVP, yra ES šalių gale, lenkia vos šešias kitas ES valstybes nares). Priešingu atveju tai tampa protų nutekėjimo priežastimi; sritis išlieka priklausoma nuo ES struktūrinių fondų lėšų, kurių projektinis pobūdis neužtikrina darnaus MTEP sistemos veikimo, patrauklių tyrėjų karjeros sąlygų, ES finansinių periodų sandūroje susiduriama su ir taip riboto finansavimo pertrūkiais.

Nepaisant to, kad šalies ekonomika patyrė sunkumų, švietimo finansavimas augo gana stabiliai. 2020 m. BVP vienam gyventojui rodiklis paaugo, tačiau mažiau nei ankstesniais metais: BVP vienam gyventojui 2018 m. buvo 16 246,3 Eur, 2019 m. – 17 486,6 Eur (7,6 proc. didesnis nei praėjusiais metais), 2020 m. – 17 713,5 Eur (1,3 proc. didesnis nei praėjusiais metais)²². Per 2021 m. I–III ketvirčius šalies BVP išaugo 4,9 proc., palyginti su atitinkamu 2020 m. laikotarpiu²³. Švietimui valdžios sektoriaus skiriamų lėšų augimas aptariamam laikotarpiu nemenko: 2018 m. skirta 2 060,1 mln. Eur, 2019 m. – 2 259,6 mln. Eur (9,7 proc. daugiau nei praėjusiais metais), 2020 m. – 2 513,9 mln. Eur (11,3 proc. daugiau nei praėjusiais metais). Smukusi švietimui tenkanti BVP dalis pastaraisiais metais pradėjo didėti: 2018 m. švietimui teko 4,5 proc. BVP, 2019 m. – 4,6 proc., 2020 m. – 5,1 proc.²⁴, tačiau vis dar atsilieka nuo rekomenduojamų švietimui skirti 6 proc. nuo BVP²⁵.

Švietimo finansavimo didinimas svarbus įgyvendinant nacionalinius išsipareigojimus švietimui. Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje iškeltas siekinys, kad 2022 m. nacionalinės išlaidos švietimui sudarytų 6 proc. BVP; didinti švietimo finansavimą numatyta ir politinių partijų susitarime dėl Lietuvos 2021–2030 m. švietimo politikos. Švietimo finansavimo gerinimas svarbus ir siekiant užtikrinti, kad Lietuvos švietimas atitiktų Europos šalių švietimo lygį. Europos Sąjungos (toliau – ES) kontekste Lietuvoje švietimui tenkanti BVP dalis 2018 m. (tai naujausi EBPO skelbiami duomenys) buvo viena mažiausių. Mūsų šalyje švietimui (nuo pradinio ugdymo iki aukštojo mokslo studijų) teko 3,4 proc. BVP. ES 22 šalių vidurkis buvo 4,4 proc.²⁶

5 pav. 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis

Duomenų šaltinis: Eurostatas, 2021.

Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis augo ir 2020 m. sudarė 59,6 proc. (palyginti, 2019 m. – 57,8 proc.). Svarbu pažymėti, kad Lietuva pagal šį rodiklį gerokai lenkia ES šalių vidurkį (41 proc.). 2020 m. Lietuva užėmė antrąją vietą po Kipro ir tai rodo gerą švietimo prieinamumą Europos šalių kontekste. Tačiau yra netolygumų: Lietuvoje 30–34 metų amžiaus moterų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis yra beveik pusantro karto didesnė nei vyrų. Priimtųjų į aukštąsias mokyklas 2020 m. buvo daugiau nei 2019 m. Augimas pastebimas beveik visose pakopose, išskyrus rezidentūros. Į pirmosios pakopos, vientisąsias ir magistro studijas priimta po 4–8 proc. daugiau studentų.

Lietuvos bendrojo ugdymo sistema Europos šalių kontekste vertinama kaip santykinai teisinga – Lietuva patenka į grupę šalių, kuriose aukštų ir žemų mokymosi pasiekimų mokinių

²² Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Skaičiuojama to meto kainomis. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a1537968-bfd6-46da-9f14-1672e0d420d9#/>.

²³ Lietuvos ekonomikos apžvalga. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. 2021 m. gruodis (3 p.).

²⁴ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a1537968-bfd6-46da-9f14-1672e0d420d9#/>.

²⁵ Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO) (<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001211/121147e.pdf>, p. 40), EBPO (<http://www.oecd.org/edu/highlights.pdf>, p. 46; http://dx.doi.org/10.1787/eag_highlights-2012-en) rekomenduojama skirti ne mažesnę negu 6 procentų bendrojo vidaus produkto valstybės biudžeto dalį švietimui ir paisyti Europos Tarybos rekomendacijos dėl 2013 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos, kurioje nurodoma didinti išlaidų dalį moksliniams tyrimams ir švietimui (http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_lithuania_lt.pdf, p. 4).

²⁶ Education at a Glance 2021. OECD Indicators. Prieiga internete: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/b35a14e5-en/1/3/4/3/index.html?itemId=/content/publication/b35a14e5-en&_csp_=9689b83a12cab1f95b32a46f4225d1a5&itemId=oced&itemContentType=book (Fig. C2.1.).

pasiekimų atotrūkis ir SEK aplinkos įtaka mokymosi pasiekimams mažesni nei kitose Europos šalyse²⁷. Gerą švietimo prieinamumą Europos šalių kontekste rodo aukšti visuomenės išsilavinimo rodikliai, žemas ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos rodiklis. Vidurinio išsilavinimo nebuvo įgiję ir toliau nesimokė 5,6 proc. 18–24 metų jaunuolių (vidutiniškai ES – 9,9 proc.)²⁸. Bet Lietuvoje mažiau nei vidutiniškai ES besimokančių suaugusiųjų, didesnė turimos kvalifikacijos ir dirbamo darbo neatitiktis. 2019 m. 24,4 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių 20–64 metų asmenų dirbo žemesnio išsilavinimo reikalaujančius darbus (vidutiniškai ES – 21,9 proc.)²⁹.

II SKYRIUS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

I MISIJA (PRIORITETAS) – VIENODOS STARTO POZICIJOS VISIEMS LIETUVOS ŽMONĖMS

Yra pripažįstama, kad aukšto lygio švietimo sistema teigiamai veikia asmens ir šalies gerovę, tačiau vyrauja nekontroliuojami veiksniai, kurie riboja mokinių pažangą, daro neigiamą įtaką pasiekimams. Prie tokių veiksnių gali būti priskiriama skurdas, socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas, nepalanki geografinė vietovė. Duomenys rodo, kad švietimo sistemoje kyla iššūkių pasiekti visų mokinių pažangos ir aukštesnių mokymosi rezultatų: stebimi miesto ir kaimo mokinių, berniukų ir mergaičių ir kitų mokinių grupių pasiekimų skirtumai³⁰.

Lietuvoje geografiniai, socialiniai, ekonominiai ir kultūriniai veiksniai lemia vaikų galimybes gauti išsilavinimą ir realizuoti savo potencialą. Pastebima, kad Lietuvos mokinių pasiekimai gerokai skiriasi tarp didžiųjų miestų ir rajonų mokyklų bei tarp vaikų, kilusių iš skirtingo SEK statuso šeimų. Tai lemia, kad kaimuose gyvenantiems ar iš socialiai jautrios šeimos kilusiems vaikams daug sunkiau siekti perspektyvą suteikiančio išsilavinimo. Svarbu pažymėti, kad COVID-19 pandemija neigiamai paveikė mokinių, kilusių iš nepalankaus SEK konteksto, padėtį. Mokslininkų atlikta apklausa³¹ parodė, kad nuotolinis mokymas pablogino mokinių, kurių šeimos patiria socialines rizikas, blogai besimokančiųjų ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų pasiekimus. Šie mokiniai rečiau dalyvavo nuotoliniame ugdyme, nesulaukė reikiamos pagalbos, o mokymosi motyvacija buvo sumažėjusi. Siekiant gerinti švietimo kokybę, švietimo sistemos dalyvių pasiekimus ir mažinti atskirų grupių, pasiekimų skirtumus, planuojama labiau individualizuoti, personalizuoti ugdymą, geriau atliepti individualius poreikius ir galimybes, sukurti palankią, motyvuojančią ugdymo aplinką ir ugdymo(si) turinį.

Itin svarbu užtikrinti vienodas starto pozicijas, nepaisant supančio konteksto, geriau atliepti visų grupių: asmenų su negalia, migrantų ir kitų asmenų ugdymosi, mokymosi poreikius. Anot Pintelon et al.³² (2013), investuojant į vaikų žinias ir įgūdžius per ikimokyklinio ugdymo ir švietimo programas, galima sumažinti socialinių rizikų paveldimumą tarp kartų ir didinti socialinį mobilumą. Pagal Čikagos universiteto profesoriaus, Nobelio premijos laureato Jameso J. Heckmano lygtį³³, investavimas į ankstyvąjį ugdymą kuria didžiausią investicinę grąžą visuomenei ateityje. Užsienio neuromokslininkai įrodė, kad ugdymas turi didelę įtaką ankstyvuojui laikotarpiu ir dar didesnę reikšmę, kai tuo laikotarpiu ugdomos

²⁷ Nacionalinė švietimo agentūra. Lietuvos bendrasis ugdymas. Prieiga internete: https://www.nsa.smm.lt/wpcontent/uploads/2021/12/nr4-aLietuvos-bendrasis-ugdymas_elektroninis.pdf.

²⁸ Eurostat, rodiklis [SDG_04_10]. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_10/default/table?lang=en.

²⁹ Nacionalinė švietimo agentūra. Švietimas Lietuvoje 2021. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/Svietimas-Lietuvoje-2021-web2.pdf>.

³⁰ Nacionalinė švietimo agentūra. Lietuvos miestų ir kaimų mokinių pasiekimai: skirtumai, jų priežastys, galimi įveikos būdai. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/Miesto-ir-kaimo-mokiniu-pasiekimai.pdf>; <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/Svietimas-Lietuvoje-2021-web2.pdf>.

³¹ Jusienė, R., et al. (2021). Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės ir galimybės ekosisteminiu požiūriu. Vilniaus universitetas.

³² Pintelon, O. et al. (2013). The social stratification of social risks: the relevance of class for social investment strategies, *Journal of European Social Policy*, vol. 23, No. 1, pp. 52–67.

³³ The Heckman Equation. Prieiga internete: <https://heckmanequation.org/the-heckman-equation/>.

pažeidžiamiausios socialinės grupės. Jaunuoliai iš socialiai jautrių šeimų privalo turėti galimybę siekti išsilavinimo. Tai susiję su sąmoningos, kritiškai mąstančios ir pilietiškos asmenybės ugdymu, geresnėmis užimtumo perspektyvomis. Žemos kvalifikacijos asmenims darbo rinkos perspektyvos yra ribotos, uždirbama mažiau, dirbama sektoriuose, kurie labiausiai pažeidžiami ekonominių nuosmukių metu, kyla didesnė automatizavimo ir kartu nedarbo rizika (Arntz, Gregory, Zierahn, 2016)³⁴. Žvelgiant iš gražos perspektyvos, vienodas švietimo prieinamumas turi ilgalaikių teigiamų pasekmių – investicijos į išsilavinimą atsiperka įvairiomis prasmėmis: įgyjama kvalifikuotam darbui reikalingų įgūdžių ir kompetencijų, tokie žmonės labiau realizuoja save, jaučiasi geriau asmeniškai ir yra aktyvesni visuomenėje. Aukšto lygio profesionalai generuoja didelę ekonominę naudą, taip pat būdingas mažesnis nusikalstamumas, geresnė sveikata (Campbell et al., 2014)³⁵. Išsilavinimas yra svarbus veiksnys tolesnėms karjeros ir gyvenimo galimybėms.

Veiksmingesnis, šiuolaikinius visuomenės poreikius atitinkantis švietimas neįmanomas ir be pedagogų bendruomenių stiprinimo, jų darbo sąlygų gerinimo, mokyklų modernizavimo ir naujausių skaitmeninių technologijų diegimo.

Misijos įgyvendinimo sėkmės (poveikio) rodikliai:

- 1.1. Socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius.
- 1.2. Visos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) išlaidos, palyginti su bendruoju vidaus produktu (BVP) (proc.).
- 1.3. Valdžios sektoriaus išlaidos MTEP, palyginti su BVP (proc.).
- 1.4. Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis (proc.).
- 1.5. Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų (proc.).
- 1.6. Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.).

1.1. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – *VISIEMS PRIEINAMAS, KOKYBIŠKAS ANKSTYVASIS UGDYMAS*

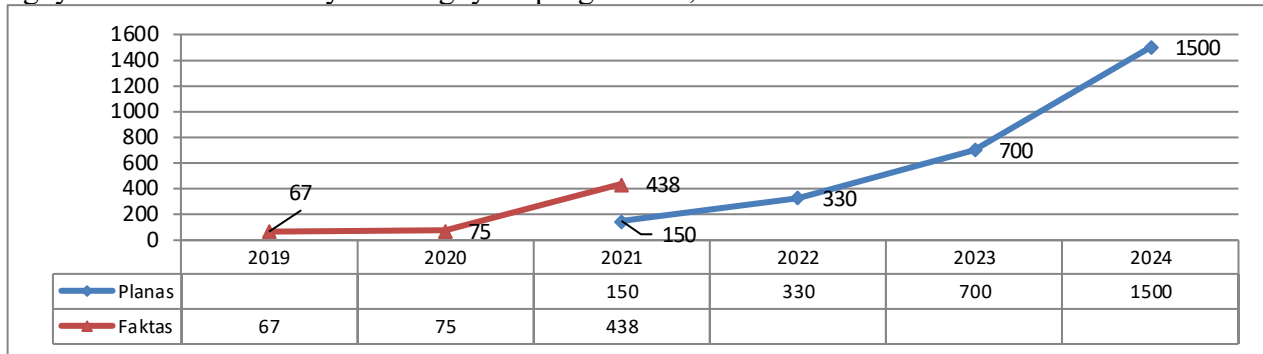
Moksliniai tyrimai rodo, kad ikimokyklinis ugdymas turi teigiamą poveikį ypač vaikams, kilusiems iš šeimų, kurios susiduria su socialinėmis rizikomis. Pastebima, kad įgūdžių skirtumai tarp skirtingos socialinės, ekonominės ir kultūrinės padėties bei skirtingos gyvenamosios vietos vaikų atsiranda ankstyvame amžiuje. Norint pašalinti šias spragas ir padėti pasivyti, reikalingas aukštos kokybės švietimas, su įgūdžiais susijusi politika, pradedant nuo ankstyvojo vaikų ugdymo. Teigiama, kad svarbu tinkamai išvystyti pažintinius ir socialinius įgūdžius vaikystėje, nes jų formavimas yra dinamiškas procesas, kuris daro didelę įtaką vėlesniam produktyvumui (Burger, 2010)³⁶. 2018 m. atlikti PISA tyrimai rodo, kad beveik visose šalyse (tarp jų ir Lietuvoje) penkiolikmečiai, lankę ikimokyklinio ugdymo įstaigas ilgiau nei metus, pasiekia aukštesnių rezultatų nei jų bendraamžiai, kurie nelankė ikimokyklinio ugdymo įstaigų.

³⁴ Arntz, M., Gregory, T., Zierahn, U. (2016). The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries: A Comparative Analysis. OECD Social, Employment and Migration Working Papers.

³⁵ Campbell, F. et al. (2014). Early childhood investments substantially boost adult health. Science, vol. 343, p. 1478–1485.

³⁶ Burger, K. (2010). How does early childhood care and education affect cognitive development? An international review of the effects of early interventions for children from different social backgrounds/ Early Childhood Research Quarterly, Vol. 25, No. 2, p. 140–165.

6 pav. Socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius

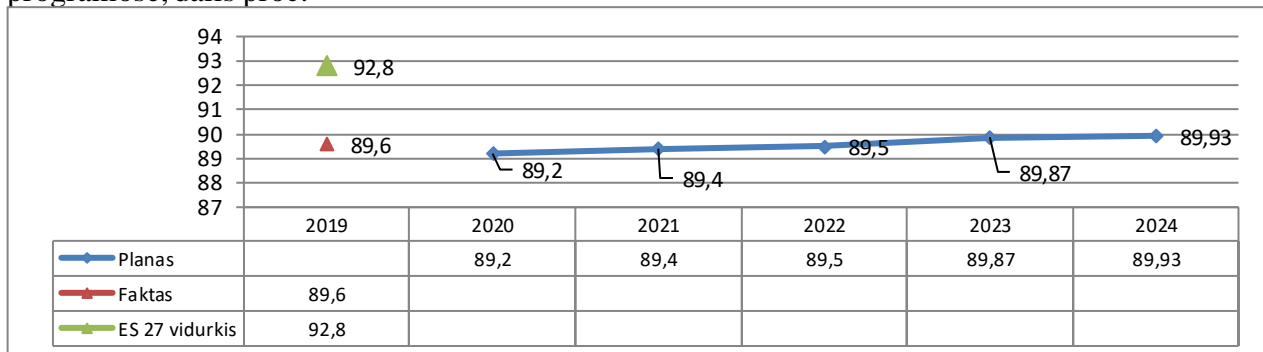

Duomenų šaltinis: ŠMSM.

2021 m. socialinę riziką patiriančių asmenų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius siekia 438. Tai reikšmingas pasiekimas, nes planuojama reikšmė buvo 150. Situaciją gerino 2020 m. spalio 28 d. priimtas Vyriausybės nutarimas, įpareigojantis vaikams, patiriantiems socialinę riziką, skirti privalomą ugdymą. Ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą yra visuotinis nuo 3 metų amžiaus.

Siekiant, kad vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų ar turintys specialiųjų ugdymosi poreikių būtų įtraukti į ikimokyklinį ugdymą, o ugdymo prieinamumo neribotų geografinė ar finansinė padėtis, 2021 m. balandžio 26 d. patvirtintas švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Nr. V-616 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2016 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. V-620 „Dėl Mokinių vežimo mokykliniu autobusu tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Pagerintos vaikų vežimo sąlygos: kaimuose, miesteliuose gyvenančių toliau kaip 3 kilometrai nuo įstaigos socialinę riziką patiriančių vaikų pavėžėjimas iki ikimokyklinio ugdymo įstaigos tapo privalomas. Taip pat 2021 m. rugpjūčio 18 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 677 patvirtintas Ugdymo, maitinimo ir pavėžėjimo lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas (įsigaliojo nuo 2021-09-01), reglamentuojantis valstybės biudžeto lėšas, skiriamas socialinę riziką patiriančių vaikų, kuriems yra skirtas privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą, ugdymui, maitinimui ir pavėžėjimui, siekiant užtikrinti jų ikimokyklinį ugdymą valstybinėje, savivaldybės ar nevalstybinėje mokykloje.

7 pav. Vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, dalis proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas.

Vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, dalis 2019 m. siekė 89,6 proc. Rodiklis yra mažesnis nei ES šalių vidurkis (92,8 proc.). 2021 m. planas – 89,4 proc. Nors pastarųjų metų duomenų dar nėra paskelbta, tačiau, remiantis paskutiniaisiais (2019 m. – 89,6 proc.) duomenimis, galima daryti prielaidą, kad dalyvaujančiųjų ikimokyklinio ugdymo programose dalis nuosekliai didėja.

Gerinant ikimokyklinio ugdymo prieinamumą buvo pradėti darbai, skirti įvertinti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtros savivaldybėse poreikį ir nustatant esamos infrastruktūros

pritaikymo ar naujos kūrmo galimybes. 2021 m. buvo parengta ir savivaldybėms pateikta pagrindinė apklausos anketa, pagal kurią savivaldybės rengia informaciją apie infrastruktūrą.

Tobulinant ir plėtojant įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programas, veiklos stebėseną ir vertinimo sistemą yra įgyvendinamas projektas „Neformaliojo vaikų švietimo, ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo vertinimo, įsivertinimo tobulinimas ir plėtotė“. Įvyko veiklos įsivertinimo mokymai, jų metu parengti 42 konsultantai, o įsivertinimą atliko 21 įstaigos; parengtos vertinimo ir įsivertinimo galutinės metodikos.

Taip pat parengti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą papildantys reikalingi įgyvendinamųjų teisės aktų projektai, susiję su stebėseną ir vertinimo sistema: „Dėl Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodikos patvirtinimo“ ir „Dėl Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

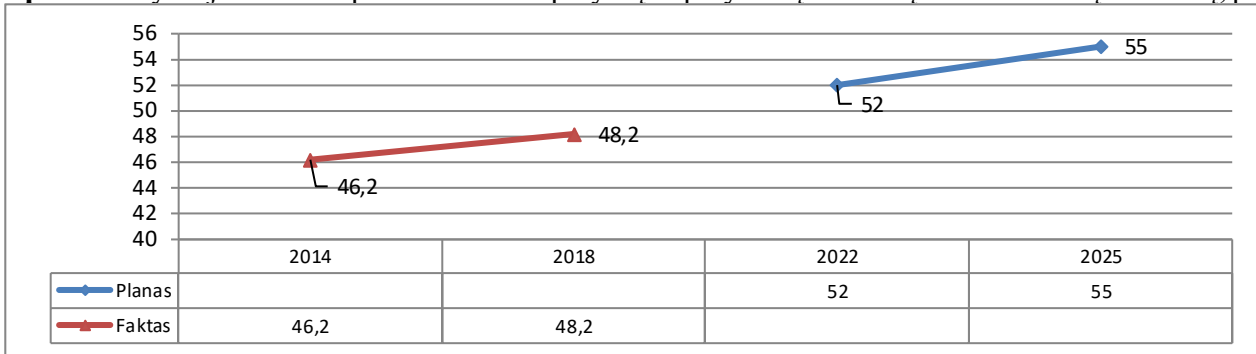
Siekiant stiprinti ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir skatinant mokymosi vieniems iš kitų (ang. *peer-learning*) praktiką bei ikimokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų atnaujinimą, 2021 m. buvo organizuoti 3 renginiai, kuriuose pristatyta užsienio ir Lietuvos lektorių ir praktikų patirtis ikimokyklinio ugdymo kokybės bei mokytojų kompetencijų augimo klausimais.

1.2. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – VISIEMS PRIEINAMA GERA MOKYKLA IR ŠIUOLAIKINIS UGDYMO TURINYS

COVID-19 pandemija stipriai paveikė švietimo ir mokymo sistemas, sukėlė precedento neturintį spaudimą švietimo bendruomenei. Per trumpą laiką turėjo persiorientuoti visa švietimo sistema, mokinių ugdymo procesas buvo perkeltas iš kontaktinės į nuotolinio ugdymo formą. Šis nenumatytas ir staigus pokytis paveikė mokinių, tėvų, mokytojų sąveiką ir vaidmenis ugdymo procese, ugdymo aplinką, turinį ir pobūdį. Atlikti tyrimai rodo, kad absoliuti dauguma Lietuvos pedagogų pirmą kartą susidūrė su nuotoliniu mokymu. Mokslininkai savo atliktų tyrimų pagrindu teigia, kad daugiau nei trečdalis vaikų emocinė būseną ar elgesys pablogėjo, jie tapo dirglesni; vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių bei kilusių iš šeimų, kurios patiria socialines rizikas, pasiekimai suprastėjo, jų motyvacija buvo žemesnė (Jusienė et al, 2021).

Siekiant kompensuoti mokymosi praradimus, atsiradusius dėl COVID-19 pandemijos, buvo įgyvendinta Geros savijautos programa: prie sistemos buvo prisijungusios 664 bendrojo ugdymo mokyklos, rugsėjo–gruodžio mėnesiais programos paslaugomis pasinaudojo 170 263 mokiniai, įgyvendintos 273 programos, kurias teikė 90 teikėjų. Mokiniai ugdėsi socialinius, emocinius, bendradarbiavimo ir darbo komandoje įgūdžius, dalyvavo grupinio psichologinio konsultavimo ir relaksacijos, nusiramavimo ir streso įveikos programose. Panaudota apie 50 proc. programų įgyvendinti skirtų lėšų (2,55 mln. iš skirtų 5,1 mln. Eur), nes buvo per trumpos programų įgyvendinimo laikotarpis ir, esant COVID-19 pandemijos ribojimams, ne visi mokiniai spėjo pasinaudoti suteikta galimybe. Organizuotos sesijos pedagoginių psichologinių tarnybų, švietimo pagalbos tarnybų, mokyklų psichologams ir socialiniams pedagogams, mokytojų, klasių vadovų savitarpio pagalbos grupės. Tai padėjo ne tik tobulėti profesinėje srityje, bet ir mažinti vadinamojo psichologinio perdegimo grėsmę, itin išaugusią COVID-19 pandemijos laikotarpiu.

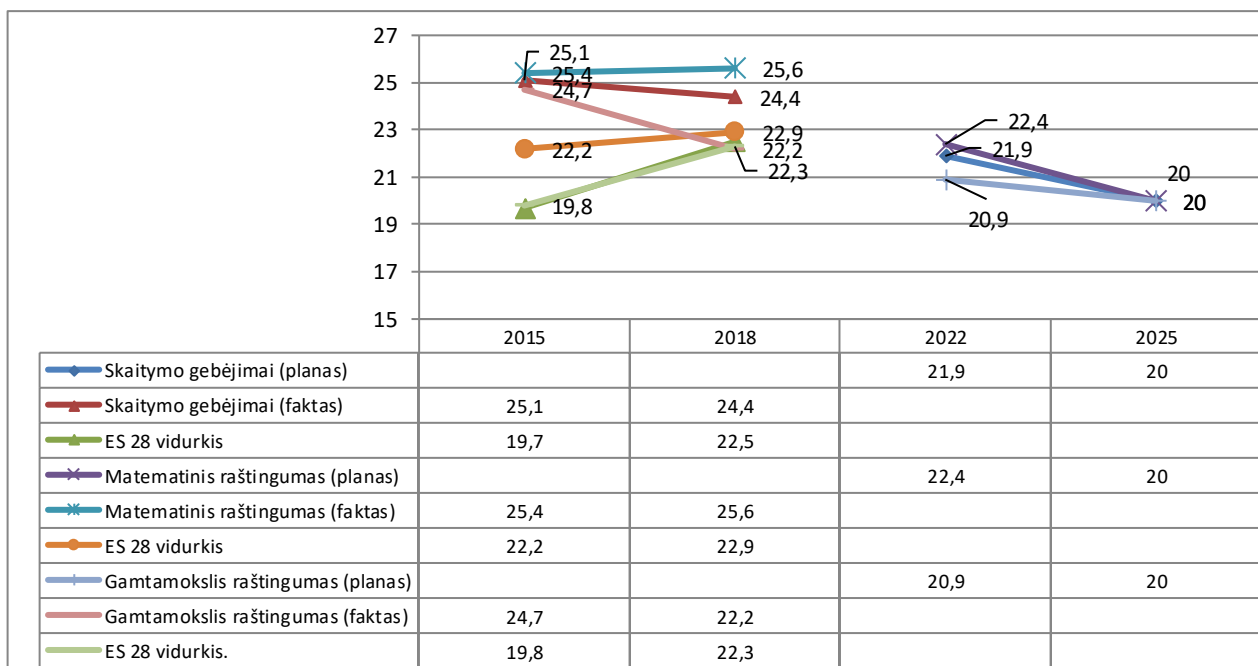

8 pav. Mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis nuo visų mokinių, proc.

Duomenų šaltiniai: Švietimo valdymo informacinė sistema, Sveikatos ir gyvenamosios tyrimas HBSC.

Nauji duomenys apie patyčių paplitimą iš Pasaulinės sveikatos organizacijos (toliau – PSO) bus gauti tik atlikus kitą tyrimo ciklą (tyrimas atliekamas kas 4 metai). Padėtis stebima atliekant nacionalinius tyrimus. Higienos instituto atlikto mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamosios tyrimo duomenimis, 2020 m. Lietuvoje buvo 33 proc. 5, 7, 9 klasių mokinių, kurie per 2 mėnesius patyrė kitų mokinių patyčias. Palyginti, 2016 m. tokių mokinių buvo 45 proc. Pasiekti rezultatai rodo teigiamus pokyčius – patiriamų mokinių patyčių mažėja.

Įgyvendinant Europos Sąjungos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas II“ (Nr. 09.2.2-ESFA-V-729-03-0001) ugdymo įstaigose, jų pačių pasirinkimu, įdiegta 19 įvairių patyčių, smurto, psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijai ir socialiniams įgūdžiams stiprinti skirtų programų. 2020–2021 m. m. prevencines programas įgyvendino ir jose dalyvavo: 96 proc. bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų, 86 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigų, vykdančių priešmokyklinio ugdymo programas. Projekto metu įdiegtoms programoms palaikyti ir jų plėtrai 2021 m. taikant Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką buvo skirta 1 352,5 tūkst. Eur.

9 pav. Mokinių, nepasiekusių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių skaitymo gebėjimų, matematinio raštingumo ir gamtamokslio raštingumo tyrimo PISA lygio dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas PISA 2018.

Nauji PISA tyrimo duomenys bus paskelbti 2023 m., atlikus kitą tyrimo ciklą, tačiau tyrimų rezultatų tendencijų analizė ir Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų rezultatai, nors ir gerėja, bet

rodo, kad žemų pasiekimų problema vis dar išlieka aktuali. 2021 m. 3,5 proc. ketvirtos klasės mokinių ir 9,2 proc. aštuntos klasės mokinių, laikusių matematikos NMPP, nepasiekė patenkinamo lygio; 2,3 proc. ketvirtos klasės mokinių ir 2,1 proc. aštuntos klasės mokinių, laikusių skaitymo NMPP, nepasiekė patenkinamo lygio. Patenkinamo lygio nepasiekia ir aukštesnių klasių mokiniai. Lietuvių kalbos ir literatūros PUPP 4,8 proc. laikusiųjų nepasiekė patenkinamo lygio, o matematikos PUPP – 19,7 proc. VBE 2021 metų neišlaikymų skaičius yra mažesnis nei 2020 ir 2019 m. 2021 m. neišlaikyta 6,6 proc. valstybinių brandos egzaminų. Palyginti, 2020 m. – 9,9 proc. 2019 m. – 7 proc.

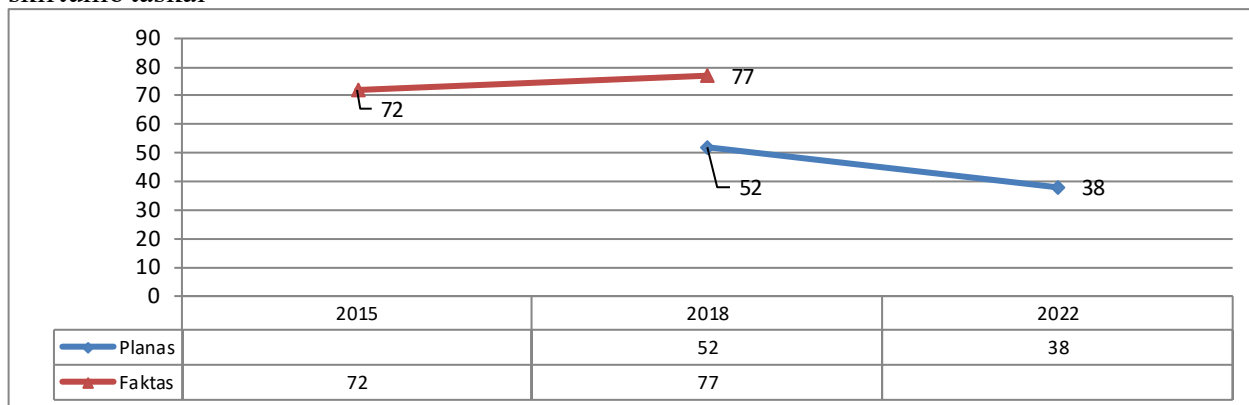
Siekiant geresnių mokymosi rezultatų, vyksta priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo darbai, su ekspertais parengti programų projektai. Sudaryta darbo grupė apibendrinti pastabas dėl atnaujinto Vidurinio ugdymo sandaros projekto (2021-06-16 įsakymu Nr. V-1124). Akcentuojama, kad būtina stiprinti ugdymo programų turinį, susiejant jį su socialinėmis, emocinėmis ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, kultūrinėmis, komunikacinėmis ir skaitmeninėmis kompetencijomis. Taip pat yra skatinamas į mokymąsi orientuotas pasiekimų vertinimas, buvo rengiamas Projektinio darbo programos projektas (2021 m. III ketv.), sudaryta darbo grupė dėl išorinio vertinimo pokyčių atnaujinus ugdymo turinį (2021-06-09 įsakymas Nr. V-1068).

Skatinant mokinių ir mokytojų kompetencijų tobulinimą STEAM srityje, 2021 m. spalio 27 d. oficialiai buvo atidarytas STEAM atviros prieigos centrų tinklas, kurį sudaro 7 regioniniai ir 3 kuriami metodiniai centrai. Sukurtas interneto steam.lt tinklalapis, nupirkta IT sistemos kūrimo paslauga, įgalinsianti STEAM ekosistemą, taip pat buvo organizuoti mokymai 7 STEAM centrų darbuotojams ir patobulintos kompetencijos STEAM centrų įveiklinimo srityje.

Didinant mokymosi prieinamumą, buvo susitelkta ir ties lituanistiniu švietimu. Patobulintas Mokinių registras, įtraukiant lituanistinio švietimo mokinius užsienyje – parengti nauji Mokinių registro nuostatai ir patvirtinti švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-1959 „Dėl Mokinių registro reorganizavimo ir mokinių registro nuostatų patvirtinimo“. Skatinant ir remiant lituanistinį švietimą, buvo parengtas ir patvirtintas Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimas Nr. 869 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-630“. Taip pat buvo tobulinama lietuvių kalbos mokymo programa, sudarytas lietuvių kalbos testavimo sistemos kūrimo planas, sudaryta darbo grupė ir pradėtas rengti Lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir (arba) valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos nustatymo, egzaminų organizavimo, vykdymo ir apmokėjimo bei pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašas Parengta dalis mokymo priemonių Moodle aplinkoje ir įvykdyti praktiniai mokymai lituanistinių mokyklų mokytojams pagal Lituanistinio švietimo integruotą programą, patvirtintą švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. V-715. Siekiama, kad *EdTech* projekto sukurtais skaitmeniniais ištekliais galėtų naudotis ir užsienio lietuviai, lituanistinės mokyklos.

Didėjant lingvistiniu ir kultūriniu aspektu skirtingų vaikų skaičiui (tautinių mažumų, grįžtančių lietuvių, migrantų vaikai ir kt.), daugiakalbis ugdymas tampa labai svarbus. 2021 m. spalį įvyko 2 dienų ECML konsultacija „Supporting Multilingual Classrooms“ su tarptautiniais ekspertais dėl dvikalbio mokymo. Parengta gimtosios lenkų kalbos pradinio ugdymo vadovėlių pakopos techninė specifikacija ir paskelbtas konkursas. Vykdomas sugrįžusių vaikų kalbos tyrimas, surinkti reikiami duomenys ruošiami analizei. Rengiama A1-B2 lygių kalbos programa. Dedamos pastangos sudaryti palankias sąlygas išmokti valstybinę kalbą. Tai veiksny, lemiantis integraciją į šalies socialinį, kultūrinį gyvenimą.

10 pav. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų (skaitymo gebėjimų) skirtumo taškai

Duomenų šaltinis: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas PISA.

Nauji PISA tyrimo duomenys, sudarantys galimybes aptarti situaciją, bus paskelbti 2023 m. atlikus kitą tyrimo ciklą. Ankstesnių tyrimų rezultatai atskleidė, kad skirtingų vietovių mokyklas lankančių mokinių pasiekimų skirtumas yra net dvigubai didesnis nei vidutiniškai EBPO šalyse. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų (skaitymo gebėjimų) skirtumas 2018 m. – 77 taškai. Skiriasi ne tik miesto ir kaimo mokinių pasiekimų vidurkiai, pasiekimai tolygiai žemėja mažėjant vietovės urbanizacijos lygiui. Taigi kuo mažesnė vietovė, tuo žemesni pasiekimai. Nors aukščiausi Vilniaus miesto rezultatai, tačiau ir čia tarp mokyklų mokinių pasiekimų pastebėtas didelis atotrūkis.

Nacionaliniai mokinių pasiekimų patikrinimai suteikia grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių, besimokančių kaimo ir miesto vietovėse, pasiekimų skirtumus. Metinėje švietimo būklės apžvalgoje „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose“ pabrėžiami dideli mokymosi rezultatų skirtumai pagal gyvenamą vietovę. NMPP rezultatai 8, 6 ir 4 klasėje atskleidžia skirtumus. Kaimo mokyklų rezultatai gerėjo, stebimas skirtumo mažėjimo polinkis. Lyginant su miestų mokyklų atitinkamų klasių mokinių rezultatais per 2015–2019 m., ketvirtos klasės mokinių rezultatų skirtumas sumažėjo nuo 5,3 proc. iki 2,9 proc., o šeštųjų – nuo 3,5 proc. iki 1,7 proc. Tačiau ši tendencija nebūdinga aštuntos klasės mokinių rezultatams. Priešingai, kaimo mokyklų ir miesto mokyklų aštuntos klasės mokinių rezultatų skirtumas, nors ir nežymiai, bet nuosekliai augo. Penkerių metų PUPP duomenys rodo tą pačią tendenciją – kasmet kaimo mokyklose besimokančių dešimtos klasės mokinių, pasiekusių matematikos pagrindinį ir aukščiausią pasiekimų lygį, dalis yra apie 10 proc. mažesnė nei jų bendraamžių miestų mokyklose ir apie 25 proc. mažesnė nei didmiesčių. Nors atotrūkis tarp lietuvių kalbos patikrinime dalyvaujančių kaimo ir miesto mokyklų dešimtos klasės mokinių yra šiek tiek mažesnis, 2019 m. jis neviršijo 10 proc. VBE rezultatų duomenys ir toliau liudija, kad kaimo vietovėse mažiau mokinių pasiekia vidutinius ar aukštesnius rezultatus. 2019 m. šis atotrūkis kiek sumažėjo, tačiau ir toliau išlieka didelis: pagal apibendrintą VBE rodiklį nuo miestų mokyklų abiturientų atsilikta 38,5 taško, o nuo didmiesčių mokyklų mokinių – beveik 70 taškų. Taip pat kaimo mokyklų abiturientai vidutiniškai išlaiko mažiau VBE. Tai reiškia, kad jų tolesnio mokymosi kelių pasirinkimo galimybės yra menkesnės.

Miesto vaikai yra dažniau kilę iš palankesnės SEK aplinkos, atitinkamai tai lemia didesnius lūkesčius, motyvaciją ir geresnius rezultatus. Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo duomenimis, 2020 m. 2,7 proc. p. sumažėjo vaikų skurdas ir siekė 20 proc., tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad daugiau nei ketvirtadalis (25,6 proc.) daugiavaikių šeimų ir beveik pusė (45,2 proc.) vienišų tėvų dar vis susiduria su skurdu. Tai tiesiogiai veikia kontekstą, kuriame auga vaikai ir jų mokymąsi.

Tobulinant pasiekimų situacijos stebėseną buvo nustatyti rodikliai, jų skaičiavimo metodikos. Būtinieji savivaldybių ir mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, stebėsenos rodikliai patvirtinti švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021-12-27 įsakymu Nr. V-2308. Taip pat peržiūrėtos mokyklų veiklos išorinio vertinimo ir įsivertinimo metodikos, pateikti mokslininkų siūlymai, inicijuotas vertintojų tarptautinis pirkimas.

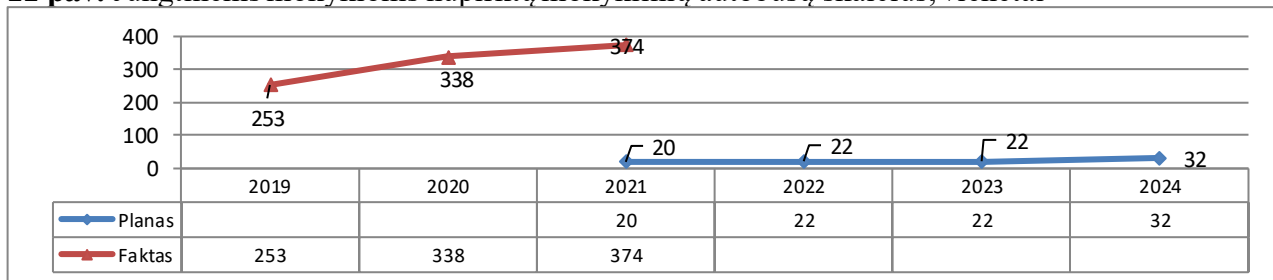
Įvairius dėl SEK padėties, sveikatos, gabumų, imigracijos ar emigracijos atsirandančius individualius mokymosi poreikius švietimo sistemoje siekiama geriau atliepti plėtojant įtraukujį ugdymą.

Įgyvendinant priemonių įtraukiam ugdymui ir švietimo pagalbai kiekvienoje mokykloje užtikrinti paketą buvo parengtas ir suinteresuotoms institucijoms derinti pateiktas „Pasirengimo įgyvendinti Švietimo įstatymo Nr. I-1489 5, 14, 21, 29, 30, 34 ir 36 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 451 straipsniu nuostatas 2021–2024 metų veiksmų plano“ projektas. Taip pat savivaldybėms kovo–balandžio mėn. sutarčių pagrindu skirtos lėšos papildomoms 185 mokytojų padėjėjų etatams ikimokyklinio, bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose įsteigti. Vyriausybės strateginės analizės centro (toliau – STRATA) atlikto tyrimo dalyviai pabrėžia, kad įtraukusis švietimas paliečia ne vien negalią turinčių vaikų ugdymą, bet ir socialinio, kalbinio, kultūrinio veiksnio skirtingumą švietime. Dėmesys individualiems vaikų poreikiams kartu lems didesnę paklausą pedagogams, didesnę pagalbą mokiniui specialistų poreikis. Taip pat siekiant sumažinti neigiamą išorinės nepalankios SEK aplinkos įtaką, ugdymo kokybės skirtumams mažinti ir lygioms galimybėms užtikrinti yra teikiama finansinė parama. 2021-03-30 buvo patvirtinta Kokybės krepšelio skyrimo bendrojo ugdymo mokykloms tvarkos aprašo nauja redakcija.

Siekiant sutelkti mokymo(si) išteklius ir gerinti švietimo kokybę savivaldybėse yra diegiama pažangą skatinanti Tūkstantmečio mokyklų programa. Ja siekiama kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje sukurti integralias, optimalias ir kokybiškas ugdymo(si) sąlygas mokinių pasiekimų atotrūkiams mažinti. Su ekspertais parengtos programos gairės. Programos gairės ir tinklo taisyklių pakeitimai aptarti su visomis savivaldybėmis, o su FM ir EK susiderinta dėl projekto finansavimo Ekonomikos gavinimo ir atsparumo didinimo fondo (toliau – RRF) lėšomis.

Didinant švietimo veiksmingumą teikiama švietimo pagalba: psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Švietimo pagalbą nepalankioje aplinkoje augantiems vaikams teikiantiems specialistams pareiginė alga suliyginta su mokytojų pareigine alga, suvienodintos jų darbo normos ir darbo laikas (2021 birželį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 7, 8, 14 straipsnių ir 5 priedo pakeitimo įstatymą, įsigaliojo 2021 m. rugsėjo 1 d.). Pagerintoms švietimo pagalbos specialistų darbo apmokėjimo sąlygoms įgyvendinti Vyriausybės 2021-08-18 nutarimu Nr. 674 patvirtintas Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo pakeitimas, numatantis didesnę finansavimą švietimo pagalbai nuo 2021-09-01. 2021 m. ŠMSM asignavimuose buvo numatyta 10,1 mln. Eur švietimo pagalbos specialistų darbo apmokėjimui didinti ir papildomoms pareigybėms steigti.

11 pav. Jungtinėms mokykloms nupirktų mokyklinių autobusų skaičius, vienetai

Duomenų šaltinis: ŠMSM.

Per 2021 m. nupirkti 36 mokykliniai autobusai. Palyginti, 2020 m. nupirktų mokyklinių autobusų buvo 85. Taigi planas yra pasiektas ir viršytas, nes planuota nupirkti tik 20 vienetų. Tai yra kaupiamasis rodiklis, fiksuojamas nuo 2017 m., iš viso nuo 2017 m. jungtinėms mokykloms nupirkti 374 autobusai.

Siekiant peržiūrėti švietimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų, funkcijų, atsakomybių ir vadybos modelius švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. V-1112 sudaryta darbo grupė, atliekanti šią peržiūrą. Priimtas sprendimas ir kreiptasi į Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją (2021 m. gruodžio 7 d. raštas Nr. SR-4737) dėl švietimo pagalbos įstaigos Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro (MELC), kurio savininko teises ir pareigas įgyvendina ŠMSM, perdavimo Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai. Sprendimas priimtas, nes MELC veiklos pagrindas yra skaitmeninių enciklopedijų rengimas, o ne švietimo pagalbos veikla. Dėl kitų švietimo

politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų sprendimai dar nepriimti. Veiksmui įvykdyti svarbios bendrojo ugdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo stiprinimo rekomendacijos.

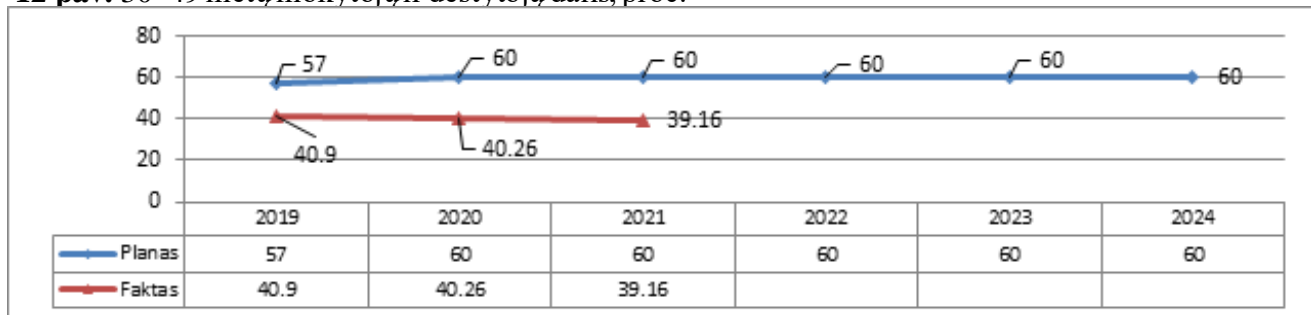
Siekiant bendrojo ugdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo stiprinimo reikalinga stiprinti Nacionalinę švietimo agentūrą kaip kompetencijų centrą ir švietimo politiką įgyvendinančią instituciją. Tikslui pasiekti pasitelktas ekspertas, kuris iki 2021-12-31 pateikė bendrojo ugdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo stiprinimo rekomendacijos, jų įgyvendinimo planą ir siūlomus įgyvendinimo terminus. Toliau, atsižvelgiant į rekomendacijas, bus planuojami veiksmai.

1.3.VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – PATRAUKLI MOKYTOJO DARBO VIETA IR PEDAGOGŲ RENGIMO KOMPETENCIJŲ CENTRAI

Mokytojo ir dėstytojo autoritetas bei profesijos prestižas ypač svarbi sritis, ji neturėtų kelti abejonių ar būti kvestionuojama mūsų visuomenėje. Mokslininkai akcentuoja, kad ugdymo kokybė yra susijusi su daugeliu veiksnių, bet svarbiausias iš jų yra autentiškas prasmingas mokymas. Mokytojas atlieka esminę ugdymosi inicijavimo funkciją – kurdamas sąveiką, suponuoja perėjimą nuo ugdymo technologijos prie ugdytinio ir įgalina jo intelektualinį, emocinį ir praktinį aktyvumą (Martišauskienė, 2016)³⁷. Lietuvoje stebima problema – mokytojo ir dėstytojo profesijos prestižo sumažėjimas. Mokytojų ir dėstytojų darbo užmokestis dar vis nėra konkurencingas pritraukti ir išlaikyti švietimo sistemoje gabius ir motyvuotus asmenis, darbo struktūra ir krūvis suvokiami kaip nepatrauklūs, egzistuoja ribotos profesinės karjeros augimo galimybės. Naujausi tyrimai rodo, kad neapibrėžtumas dėl ateities, smarkiai išaugę darbo krūviai, sunkumai prisitaikant prie nuotolinio mokymo, mokymosi stilių kaita, emocinis nuovargis ir nuolatinis saugumo reikalavimų laikymasis COVID-19 pandemijos metu lėmė suprastėjusią mokytojų savijautą. Tyrimas³⁸ parodė, kad apie 40 proc. (iš 566) apklaustų mokytojų 2020 m. jautėsi prastai ar labai prastai. Tai kelia susirūpinimą ir nukreipia dar labiau rūpintis mokytojo profesijos stiprinimu.

Nedaug jaunų žmonių sieja savo ateitį su pedagogo profesija, daugėja vyresnio amžiaus mokytojų, jaunų mokytojų ir dėstytojų dalis nuosekliai mažėja.

12 pav. 30–49 metų mokytojų ir dėstytojų dalis, proc.

* 2021–2022 m. m. duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS).

2021–2022 m. m. 30–49 metų amžiaus mokytojų ir dėstytojų, preliminariais duomenimis, sudarė 39,16 proc. Ambicingas planas (pasiekti 60 proc.) buvo neįgyvendintas. Yra bandoma ieškoti įvairių būdų pritraukti kuo daugiau jauno amžiaus specialistų rinktis mokytojo ir dėstytojo profesiją. Laikomasi 2020 metų nutarimo įstojusiems studentams į valstybės finansuojamą vietą pedagoginėse studijose kiekvieną mėnesį skirti 300 eurų stipendijas. Tai padidino stojančiųjų į pedagogines studijas skaičių (stipendija 2020 m. skirta 845 pirmojo kurso studentams, 2021 m. – 890 studentams), tačiau sunku prognozuoti, kiek šias studijas

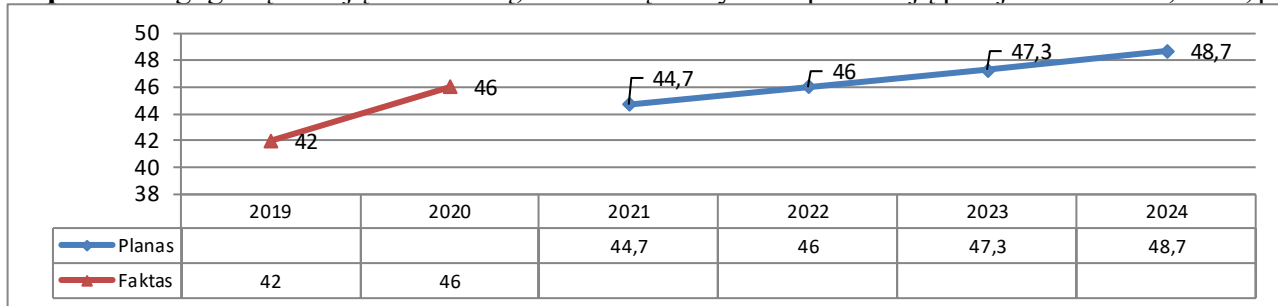
³⁷ Martišauskienė, E. (2016). Mokytojas kaip esminis mokymosi kokybės veiksnys: asmeninių priemonių plotmė, ACTA PAEDAGOGICA VILNENSIA, vol. 36, p. 87–98. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia/article/view/10074/7931>.

³⁸ Būdienė, V. et al. (2021). Mokymosi pasiekimus sąlygojantys ir psichosocialines rizikas mažinantys mokyklos bendruomenės ir lyderystės veiksniai. Prieiga internete: https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Mokymosi_pasiekimus_salygojantys_gaires_2.pdf.

baigusią studentų ateis dirbti į mokyklas ir ar išvis ateis. Be to, ir toliau studentai stojo į tas pedagogines studijas, kurių dalykų mokytojų trūkumo nėra (pvz., labai populiarios ir toliau liko kūno kultūros pedagogikos studijos, nors šių mokytojų Lietuvoje netrūksta. Tuo tarpu fizikos, matematikos pedagogikos studijas rinkosi vos keletas studentų, nors stebimas didelis šių dalykų mokytojų trūkumas).

Siekiant didinti profesijos prestižą ir pritraukti daugiau jaunų specialistų, yra didinamas mokytojų ir dėstytojų atlyginimas. 2022 m. valstybės biudžete numatyta papildomų lėšų mokytojų, pedagoginių darbuotojų, dėstytojų, mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokesčiui didinti. Prognozuojama, kad vidutinis mokytojų darbo užmokestis 2022 m. sudarys 116 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio, o dėstytojų darbo užmokestis 2022 m. sudarys 137 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio.

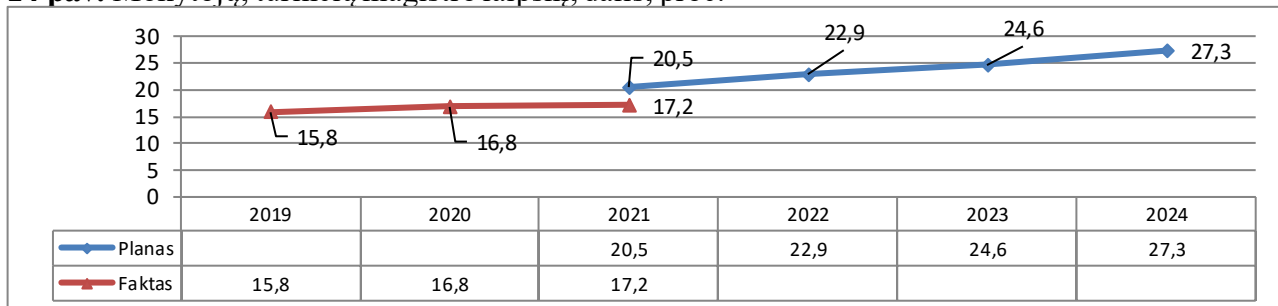
13 pav. Pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Vyriausybės strateginės analizės centras.

STRATA tyrimo³⁹ duomenimis, pedagogų pasiūlą sunku užtikrinti iš dalies dėl to, kad tik nedidelė dalis pedagoginių studijų studentų studijas baigia ir įsidarbina ugdymo įstaigose. Svarbus uždavinys yra užtikrinti, kad didesnė dalis pedagogikos studijų absolventų iš tiesų pasirinktų pedagogo profesiją ir po studijų įsidarbintų ugdymo įstaigose. 2020 m. buvo stebimas pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų baigimo praėjus 2 metams, dalies augimas, tačiau neturint 2021 m. duomenų sunku prognozuoti, ar šis augimas išliks stabilus. Tikėtina, kad pastaraisiais metais nuosekliai didinamas pedagogų darbo atlygis gali padėti pritraukti daugiau absolventų į ugdymo įstaigas.

14 pav. Mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis, proc.

* 2021–2022 m. m. duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema.

Kaip rodo tyrimai, geriausios švietimo sistemos visų pirma investuoja į mokytojų rengimą ir geriausių abiturientų pritraukimą į pedagogo profesiją (Schleicher, 2018)⁴⁰. Nemažai ES šalių mokytojams taiko magistro lygmens išsilavinimo reikalavimą, tačiau Lietuvoje dėl vyraujančio pedagogų trūkumo tokie sprendimai kol kas būtų neadekvatūs. 2021–2022 m. m. mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis preliminariai sudaro 17,2 proc. Tai yra mažiau, nei buvo planuota (20,5 proc.), tačiau verta atkreipti dėmesį, kad mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis nuosekliai didėja.

³⁹ Strata. Pedagogų poreikio prognozavimas. Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20210318-pedagogu-poreikio-progzavimas-rezultatu-apzvalga.pdf>.

⁴⁰ Schleicher, A. (2018). World Class: How to build a 21st-century school system, Strong Performers and Successful Reformers in Education, OECD Publishing, Paris.

Vidutinis mėnesinis mokytojų darbo užmokestis 2021 metų III ketvirtį padidėjo 8,3 proc. (palyginti su 2020 m. III ketvirčiu) ir buvo 1 115,3 Eur. atskaičius mokesčius. Tai sudarė 110 proc., palyginti su vidutiniu darbo užmokesčiu šalyje. 2022 m. valstybės biudžete numatyta papildomų lėšų mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčiui didinti ir atitinkamai pakeistas Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas, pagal kurį padidinus pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientus, taip pat padidinus pareiginės algos bazinį dydį, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų pareiginė alga nuo 2022 m. sausio 1 d. išaugo 10 procentų, auklėtojų, koncertmeisterių, akompaniatorių – vidutiniškai 11,5 proc. Be to, 2022 m. valstybės biudžete suplanuota papildomų lėšų apmokėti dėl didesnio veiklos sudėtingumo ar darbo krūvio (2,5 proc.). 2022 m. valstybės biudžete minėtų darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti numatyta 99,6 mln. Eur. Prognozuojama, kad vidutinis mokytojų darbo užmokestis 2022 m. sudarys 116 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio. Mokyklų vadovaujančių darbuotojų darbo užmokestis išaugo 19,7 proc. 2022 m. valstybės biudžete minėtų darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti numatyta 30 mln. Eur. 2022 m. mažiausias mokyklos vadovo pareiginės algos koeficientas bus 20 proc. didesnis už didžiausią mokytojo koeficientą.

1.4. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – SKAITMENINĖ ŠVIETIMO TRANSFORMACIJA (EdTech)

Visame pasaulyje vyksta skaitmeninė transformacija, dirbtinis intelektas ir superkompiuteriai netrukus pakeis įvairiausias mūsų gyvenimo sritis, įskaitant švietimą. Siekiant neatsilikti, būtina skatinti naujausių technologijų naudojimą, skaitmenines inovacijas ir įgūdžius. Pandemija ir jos metu vykdomas skaitmeninimas visoje ES suteikė postūmį spartinti pažangą, buvo skatinamos didelio poveikio technologijos, tokios kaip debesijos kompiuterija, kvantinės technologijos ir našioji kompiuterija.

Naujausi duomenys rodo, kad pagal Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso DESI rezultatus⁴¹ 2021 m. Lietuva užėmė 14-ą vietą iš 27 ES valstybių narių ir viršijo ES vidurkį. Estija šiais metais pagal DESI indeksą – 7-a, Latvija – 17-a. Pagal žmogiškąjį kapitalą, t. y. naudojimosi skaitmeninėmis technologijomis įgūdžius, Lietuva yra 17-a tarp ES valstybių. Pagrindinius naudojimosi skaitmeninėmis technologijomis įgūdžius turi 56 proc. Lietuvos gyventojų (ES vidurkis – 56 proc.). Palyginti su praėjusiais metais, Lietuvoje 3,3 proc. padidėjo informacinių ir ryšių technologijų specialistų dalis, tačiau vis dar atsilieka nuo ES vidurkio (4,3 proc.). Nepakitusi išlieka ir moterų, dirbančių informacinių ir ryšių technologijų srityje, dalis – 24 proc. (ES vidurkis – 19 proc.). Lietuvoje auga informacinių ir ryšių technologijų srities absolventų dalis ir 2021 m. ji sudarė 3,7 proc., tačiau vis dar buvo žemiau ES vidurkio – 3,9 proc. Lietuvoje auga ir gyventojų, kurie naudojami internetu, dalis. LSD duomenimis⁴², 2021 m. internetu naudojosi 87 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų (palyginti, 2020 m. – 83 proc.). Tais pačiais metais jaunimo (16–24 metų) grupėje internetu naudojosi absoliuti dauguma asmenų, o pensinio amžiaus (65–74 metų) – 55 proc. (2020 m. – 46 proc.). Lietuva padarė pažangą daugelyje vertintų sričių. Šalis pademonstravo itin gerus rezultatus integruojant skaitmenines technologijas ir skaitmenines viešąsias paslaugas.

Mokiniai, neturintys pagrindinių skaitmeninių įgūdžių, susiduria su didesne rizika likti skaitmeninės transformacijos nuošalėje. STRATA tyrimo⁴³ duomenimis, nuotolinio mokymo įvedimas atvėrė ir naujų galimybių išnaudoti skaitmeninio ugdymo teikiamas galimybes. Pažymima, kad ateityje reikėtų pasinaudoti naujai įgytais ar pagilintais skaitmeniniais įgūdžiais, o grįžti vien tik prie kontaktinio mokymo, ypač aukštesniųjų pakopų mokinių, būtų netikslinga. Iki šiol Lietuvos švietimo sistemoje buvo pasigendama inovacijų kultūros, mokytojų, dėstytojų skaitmeninės kompetencijos, inovatyvių mokymo metodų. Imtasi veiksmų, kad švietimo skaitmenizavimas vyktų greičiau. Įtvirtinant skaitmeninę kryptį ir

⁴¹ Lithuania in the Digital Economy and Society Index. Prieiga internete: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>.

⁴² Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2021/gyvenimas-internete>.

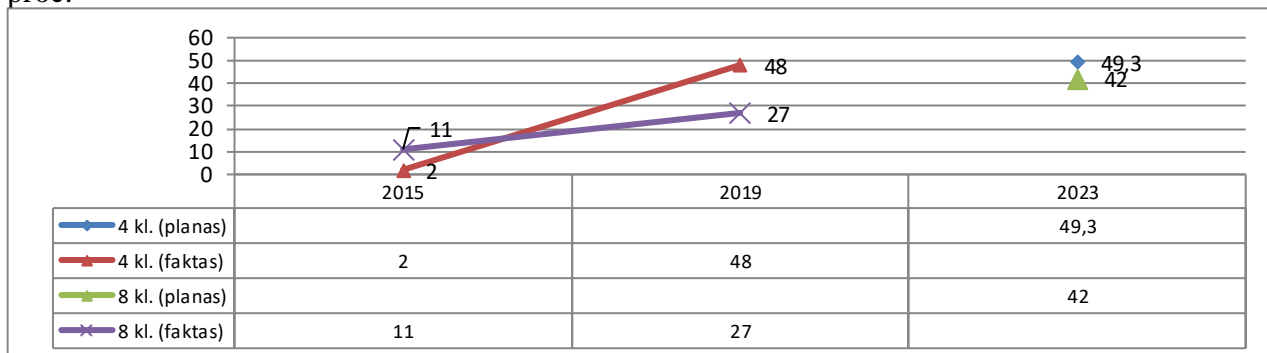
⁴³ Strata. Pedagogų poreikio prognozavimas. Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20210318-pedagogu-poreikio-progzavimas-rezultatu-apzvalga.pdf>.

kuriant šiuolaikinę mokyklą, siekiama, kad švietimo įstaigoms netrūktų būtinų išteklių nuotoliniam, mišriam ir hibridiniam mokymui, kokybiško skaitmeninio turinio stoka netrūkdėtų siekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Pagrindinės iniciatyvos šiam tikslui pasiekti – naujausių edukacinių technologijų įtvirtinimas, užtikrinant, kad jos taptų neatsiejama bendrojo ugdymo dalimi.

Tęsiantis COVID-19 pandemijai, 2021 m. ir toliau šalies ugdymo įstaigos buvo aprūpinamos nuotoliniam mokymui reikalinga kompiuterine technika ir įranga, skaitmeniniu ugdymo turiniu, vykdomi mokymai pedagogų skaitmeniniam raštingumui didinti. ŠVIS duomenimis, per 2021 metus už daugiau kaip 3,4 mln. eurų mokyklos buvo aprūpintos 4 210 kompiuterių (iš jų 1 599 stacionarių, 1 440 nešiojamųjų, 1 171 planšetinių), 619 projektorių, 449 interaktyviaisiais ekranais. Dar už beveik 1,2 mln. eurų buvo įsigyta kitos nuotoliniam mokymui reikalingos techninės įrangos. Už maždaug 420 tūkst. eurų buvo nupirktas 1 850 komplektų įrangos (robotukų, klasės konferencinės įrangos, telekonferencinių kamerų) hibridiniam mokymui. Toliau buvo tobulinama mokinių elektroninio pasiekimų patikrinimo sistema, atnaujinta informacinė testavimo sistema BETA, kurioje mokytojai ir mokiniai gali rasti suskaitmenintas mokinių pasiekimų patikrinimo užduotis. Investuota ir į aktualų skaitmeninį ugdymo turinį, mokytojų skaitmeninių gebėjimų tobulinimą. Mokyklos už 3,7 mln. eurų įsigijo 275 tūkst. 871 įvairių edukacinių skaitmeninių platformų licenciją, o skaitmeniniams gebėjimams tobulinti skirtuose mokymuose dalyvavo 9 tūkst. 392 mokytojai.

Reaguojant į neigiamą pandemijos poveikį labiausiai pažeidžiamoms mokinių grupėms, 2020–2021 m. daug dėmesio buvo skirta specialiosioms mokymo priemonėms, padedančioms ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, kuriems nustatytas įvairiapusis raidos sutrikimas, kalbos ir kalbėjimo sutrikimas arba elgesio ar emocijų sutrikimas, įsigyti. Tam skirta per pusę milijono eurų. Įsigytos 168 specialiosios mokymo priemonės, tarp jų komunikacijos įranga, begalybės tunelio skydai, interaktyvūs kilimėliai, interaktyvūs ekranai su mobiliais stovais. Šios priemonės skirtos visų tipų mokykloms (pradinėms, progimnazijoms, pagrindinėms ir gimnazijoms) atsižvelgiant į jų poreikį⁴⁴.

15 pav. 4 ir 8 klasių mokinių, kuriems gamtamokslinis ugdymas organizuojamas laboratorijose, dalis proc.

Duomenų šaltinis: Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas IEA TIMSS 2019.

Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2019 nustatė, kad 4 ir 8 klasių mokinių, kuriems gamtamokslinis ugdymas organizuojamas laboratorijose, dalis siekė atitinkamai 48 proc. ir 27 proc. Palyginti 2015 m. šis rodiklis siekė 4 klasėje 2 proc., o 8 klasėje – 11 proc. Matomas didelis augimas, ypač tarp ketvirtos klasės mokinių (pokytis 46 proc. p.). Mokyti vaikus gamtos mokslų ne vien ir ne tik teoriškai iš knygų, sąsiuvinų ar kitokios statiškos mokomosios medžiagos, o laboratorinėje aplinkoje, sudaryti mokykloje palankias sąlygas bandymams, eksperimentams yra labai svarbu: vaikai pasaulį geriau pažįsta eksperimentuodami, tyrinėdami ir stebėdami. Bandymai, eksperimentai, tyrinėjimai – tai aktyvi veikla, kurios metu mokiniai kaupia patirtį, diskutuoja, sutelkia dėmesį, samprotauja, kritiškai mąsto, sprendžia problemas. Mokslininkai pabrėžia, kad, norėdamas suvokti dalyko esmę, mokinys turi pats veikti, išsiaiškinti, atrasti ir pažinti, taip patiria atradimo ir pažinimo jausmą, kartu lavina savo gebėjimus. Kiekvienas bandymas suteikia pasididžiavimo bei

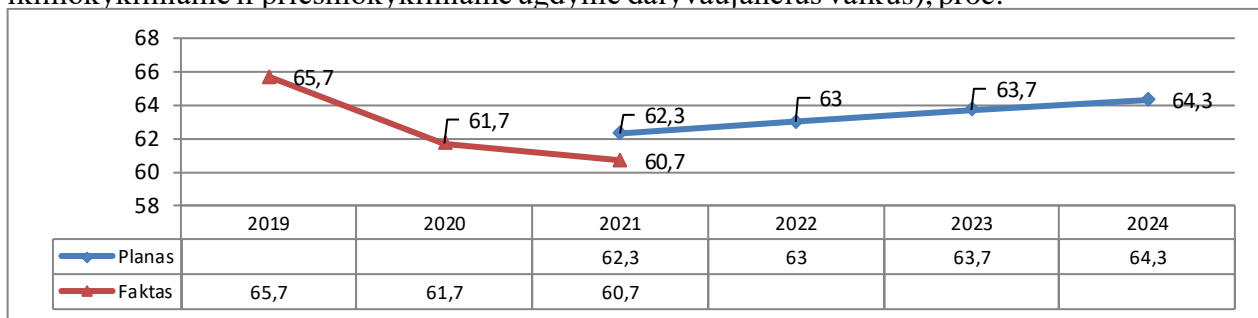
⁴⁴ Nacionalinė švietimo agentūra. Švietimo inovacijos mokyklose. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/2022/01/03/per-praejusius-mokslo-metus-svietimo-inovacijoms-mokyklose-10-milijonu-euru/>.

pasitikėjimo savimi jausmą, nes žinios jam nėra primetamos, o visas tiesas apie jį supantį pasaulį atranda pats. Tokia linkme eina pasaulio švietimas ir Lietuvai labai svarbu laikytis palankių mokymui(si) galimybių sudarymo krypties.

2021 m. ŠMSM parengė ir pradėjo įgyvendinti Skaitmeninės švietimo transformacijos „EdTech“ projektą. Planuojama, kad projekto metu per 2021–2024 m. 150 švietimo įstaigų išbandys naujus technologinius sprendimus, mokytojų ir dėstytojų skaitmeninių kompetencijų tobulinimo programą, kurią skaitmeninių mokymo(si) išteklių bazę. Joje atnaujintas ugdymo turinys bus susietas su jau veikiančiomis ir naujomis skaitmeninėmis mokymosi priemonėmis, valstybės ir privačių leidėjų kuriamu skaitmeniniu turiniu. Įsakymu Nr. V-1516 patvirtintas Platformos švietimo technologijų ir inovacijų išbandymui ir kūrimui pilotinio išbandymo tvarkos aprašas. Parengtos sutartys su inovacijų kūrėjais ir švietimo įstaigomis, bandymų anketos stebėsenai, sertifikatai platformos dalyviams. Paskelbti komisijos atrinkti 4 skaitmeniniai ir inovatyvūs sprendimai su kvietimu švietimo įstaigoms pildyti paraiškas dėl sprendimų bandymo.

16 pav. Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus), proc.

*2021–2022 m. m. duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema.

2021 m. m. neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame amžiuje ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) sudaro 60,7 proc. 2021 m. planas (62,3 proc.) nepasiektas, nes nuo 2020 m. spalio 26 d. neformaliojo vaikų švietimo veiklos buvo vykdomos nuotoliniu būdu, taip pat bendrojo ugdymo mokyklose 5–12 klasių mokiniams ir pirminio profesinio mokymo įstaigose paskelbta kontaktinio ugdymo pauzė. NVŠ kontaktiniu būdu buvo atnaujinamas diferencijuotai, atsižvelgiant į erdvių, kuriose vykdomos veiklos, pobūdį (atviros ar uždaros), dalyvaujančių vaikų skaičių, patalpų plotą. Mokinių vasaros atostogų metu buvo finansuojamos NVŠ veiklos (vasaros stovyklos).

NVŠ laikomas itin svarbiu, nes ugdomi mokinių išraiškos, pažinimo poreikiai, mokiniai skati nami būti motyvuotais ir aktyviais piliečiais. 2016–2023 m. vykdomas ES lėšomis remiamas projektas „Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra“. Projekto tikslas – įgyvendinti ir plėsti neformaliojo švietimo paslaugas Lietuvoje. Projekto įgyvendinimas didina neformalios veiklos įvairovę ir prieinamumą, padeda palaikyti tolygų neformaliojo ugdymo švietimo paslaugų tinklą savivaldybėse. Į projektą yra įtraukti STEAM regioniniai centrai, apimant matematiką, inžineriją, gamtos mokslus ir technologijas.

Užtikrinamas NVŠ prieinamumas. Organizuoti susitikimai su savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų atstovais, aptarti programų finansavimo, kokybės ir kiti klausimai. Susitarta juos aktualizuoti NVŠ koncepcijoje 2022 m. Skatinama neformaliojo ugdymo programų įvairovės plėtra. Parengta ir 2022 m. sausio 10 d. švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu patvirtinta Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) nauja redakcija. Nustatyti nacionaliniai prioritetai NVŠ programoms, prisidedančioms prie STEAM (angl. *Science, Technology, Engineering, Art (creative activities), Mathematics*) įgyvendinimo plėtros. Priimtas bendrųjų NVŠ programų aprašas, nusakantis, kokios programos galimos finansuoti, didinamas kokybės įsivertinimo ir vertinimo skatinimas. Prioretizuojamas ir skatinamas 9–12 klasių mokinių dalyvavimas NVŠ veiklose, šio amžiaus tarpsnio mokinių dalyvavimo procentas NVŠ programose pats mažiausias. Nacionalinius prioritetus atitinkančioms programoms skiriamas 20 eurų krepšelis, visoms kitoms – ne mažiau kaip 15 eurų. Siekiant didinti

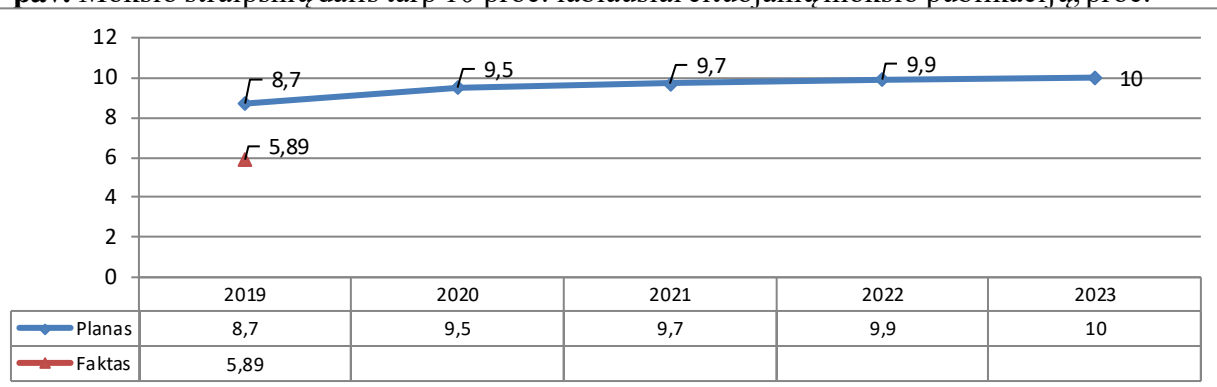
specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalyvavimą, Apraše nustatyta, kad specialiųjų ugdymosi poreikių turintis mokinys gauna du NVŠ krepšelius. Taip pat sumažinta administracinė našta ir savivaldybėms, ir NVŠ programų vykdytojams, suvienodinti programų akreditavimo terminai. Akreditacija bus ilgalaikė ir galios visose savivaldybėse. Skatinama, kad kuo daugiau mokinių dalyvautų bent vienoje neformaliojo švietimo programoje. Tam 2022 m. bus skirta 17 mln. NVŠ krepšeliui finansuoti iš valstybės biudžeto lėšų.

1.5. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – PASAULINIO LYGIO MOKSLAS

Pasaulinio lygio mokslas didina šalies konkurencingumą, tampa pagrindu mokslu grįstai ekonomikai plėtoti. Itin aktualu sustiprinti Lietuvos mokslą, didinti jo tarptautiškumą, priartinti mokslo rezultatus prie visuomenės, skatinti mokslo žinių komercializavimą, mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimą su verslo įmonėmis. Svarbu, kad žmonės norėtų dirbti mokslo, mokslu grįstų inovacijų kūrimo srityse. Apimamas visas tyrėjų karjeros ciklas – naujų talentų pritraukimas, plečiamas doktorantūros vietų skaičius, skatinama industrinė doktorantūra, podoktorantūros stažuotės, užtikrinamos sąlygos tyrėjams pasiekti aktualiausių, naujausių mokslo tyrimus, veikti tarptautinėse infrastruktūrose. Tam būtina sąlyga – patrauklus tyrėjo atlygis, kad mokslo ir studijų institucijos galėtų juos išlaikyti, o tyrėjo karjerą rinkęsi gambiausi ir labiausiai motyvuoti asmenys.

Imantis veiksmų buvo didinamas mokslo ir neakademių darbuotojų profesijos patrauklumas. 2022 m. valstybės biudžete numatyta 12,49 proc. papildomų lėšų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, taip pat neakademių darbuotojų darbo užmokesčiui didinti. Pakeistas Mokslo ir studijų įstatymo 72¹ straipsnis. 2022 m. valstybės biudžete minėtų darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti numatyta 28,8 mln. eurų. Prognozuojama, kad vidutinis mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų darbo užmokestis 2022 m. sudarys 134 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio. Vyko darbų planavimas tyrėjų karjerai ir pritraukimui skatinti ir Europos mokslinių tyrimų erdvės ir inovacijų tikslams įgyvendinti. Europos mokslinių tyrimų erdvės priemonė buvo įtraukta į RRF planą. Taip pat buvo formuojama ES struktūrinių fondų priemonė tyrėjų kompetencijoms ugdyti ir pritraukti sumanios specializacijos srityje. Buvo dalyvaujama rengiant ir derinant ES investicijų fondų 2021–2027 metų programą.

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės atliktas audito „Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose“ ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo plane numatytą doktorantūrų vertinimo tvarkų papildymą vertinamųjų sričių rodiklių įverčiais (balais), pradėtas rengti Mokslo doktorantūros nuostatų papildymas, numatantis doktorantūrų vertinimo metu pasitelkti vertinamuosius įverčius. Buvo kreiptasi į ekspertines institucijas – Lietuvos mokslo tarybą, Lietuvos universitetų rektorių konferenciją, Lietuvos mokslinių tyrimų institutų direktorių konferenciją pateikti siūlymus dėl Mokslo doktorantūros nuostatų patikslinimo ir doktorantūros vykdymo pasitelkiant įmones galimybių. Rengiamas Mokslo doktorantūros nuostatų papildymas, numatantis papildomų doktorantūros vietų (iš jų ir su įmonėmis) skyrimą per Lietuvos mokslo taryboje organizuojamus konkursus. Vyksta planavimo darbai dėl papildomų lėšų skyrimo konkursinei doktorantūrai įgyvendinti.

17 pav. Mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų, proc.

Duomenų šaltinis: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Naujausi duomenys rodo, kad mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų 2019 m. sudarė 5,89 proc., o 2021 m. planas buvo 9,7 proc., tačiau situacijos plačiau pakomentuoti negalima dėl duomenų stokos. Aukštosios mokyklos vertinamos ir lyginamos pagal tam tikrus rodiklius, vienas jų – mokslinių darbų citavimo rodiklis.

Skatinant tarpinstitucinį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą buvo parengtas pirminis misijų programų modelis, pristatytas viešųjų konsultacijų metu. Aktualios temos: Informacinių ir ryšių technologijų prioritate: kibernetinis saugumas, skaitmeniniai sprendimai; Pažangios gamybos prioritate: sumani pramonė ir žalia energija; Sveikatos ir biotechnologijos prioritate: sveika gyvensena, sveikatos technologijos. Planuojama temas pristatyti Mokslo, inovacijų ir technologijų tarybai. Misijomis grįstos mokslo ir inovacijų programos – tai ne į savitikslių bendradarbiavimo, bet į visuomenei aktualių iššūkių sprendimą kaip bendradarbiavimo rezultata orientuotos programos. Šiomis programomis kompleksiskai skatinamos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei inovacijų veiklos, užpildomos infrastruktūros spragos, stiprinami iš mokslo ir studijų institucijų bei verslo įmonių sudaryti konsorciumai.

Aktyvinant mokslo ir verslo bendradarbiavimą, žinių perdavimo funkciją ir trečiąją mokslo ir studijų institucijų misiją, stiprinami „vieno langelio“ principu mokslo ir studijų institucijose veikiančios inovacijų ir technologijų perdavimo centrai. Juose telkiami mokslo vadybininkai, inovacijų rinkodaros specialistai, padedantys mokslininkams megzti ryšius su verslo įmonėmis Lietuvoje ir užsienyje. Dėmesys skiriamas ir kompleksinei paramai įmonėms – mentorystei, projektams, taip plečiant kol kas Lietuvoje nedidelį mokslui imlaus verslo sektorių. Mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti, mokslo rezultatų integracijai į viešojo sektoriaus sprendimus ir visas valstybės valdymo sritis kuriamas aktualus mokslo ir inovacijų pareigūnų tinklas, apimsiantis visas ministerijas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliariją.

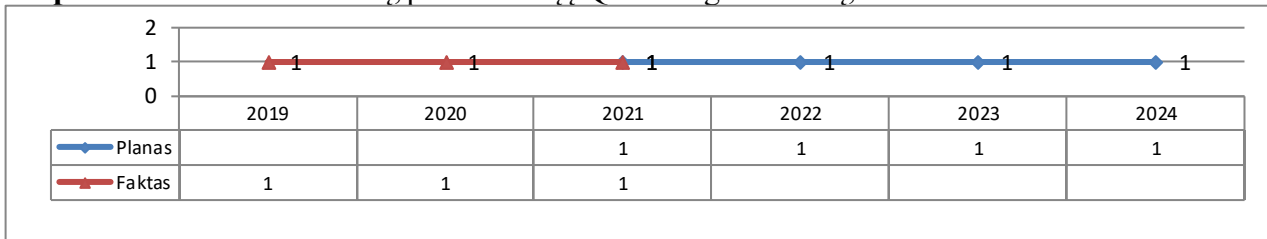
Siekiant efektyvesnio Lietuvos dalyvavimo ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje buvo įtrauktas programos „Europos horizontas“ akceleravimo planas į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę „Naujos kartos Lietuva“. Šiame plane numatytų veiklų (nuo kompetencijų tarptautinėms paraiškoms rengti, nacionalinių kontaktinių asmenų tinklo pertvarkos iki kokybės ženklą gavusių projektų finansavimo) įgyvendinimo schemas buvo derinamos su Lietuvos mokslo tarybos ir Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros atstovais.

Siekiant Lietuvos mokslo tarptautiškumo ir rezultatų viešinimo per Europos atvirojo mokslo debesį ir galimybės naudotis tarptautiniais mokslo ištekliais, buvo pradėtas rengti ES struktūrinių fondų projektas, skirtas integracijai į Europos atvirojo mokslo debesį. 2021 m. skirtas valstybės biudžeto finansavimas duomenų bazių prenumeratai ir sudaryta sutartis su Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija dėl duomenų bazių prenumeratos 2022 metams. Parengtas elektroninių mokslo ir studijų duomenų bazių atrankos ir finansavimo metodikos projektas. Taip pat suplanuotos ir numatytos lėšos 2022 metais Lietuvai dalyvauti tarptautinėse mokslo infrastruktūrose.

1.6. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – AUKŠČIAUSIOS KOKYBĖS, TARPTAUTIŠKOS IR PRIEINAMOS STUDIJOS

Atviras pasauliui aukštasis mokslas skatina įvairias mokymosi galimybes, tarptautinių ir tarpkultūrinių kompetencijų įgijimą užsienyje, skatina studentus ir personalą būti atvirais, įtraukiais, sėkmingais ir aktyviais Europos piliečiais. Greitu metu studijų periodas užsienyje taps įprasta praktika, todėl studentų ir dėstytojų judumas yra prioritetinga veikla ir tam turi būti sudarytos įvairios judumo galimybės (virtualus, mišrus, trumpalaikis judumas, studijų ir praktikos judumas).

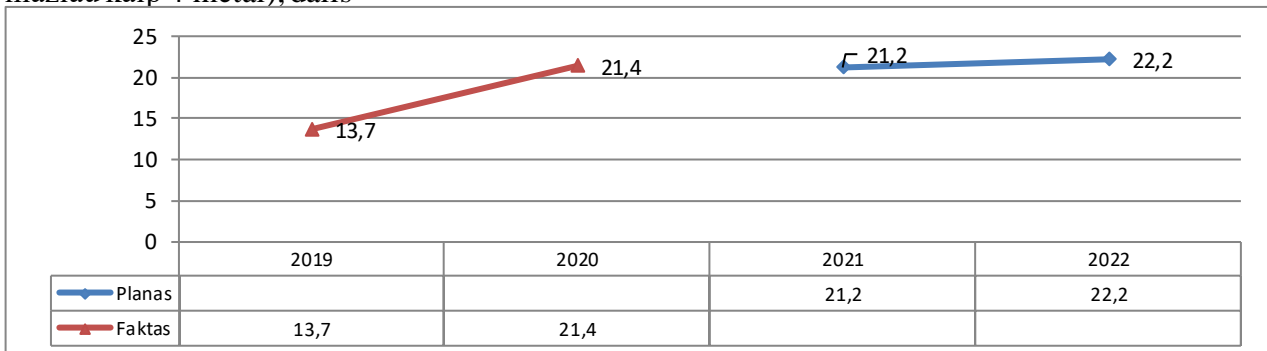
18 pav. Lietuvos universitetų, patenkančių į QS reitingo 500-uką, skaičius

Duomenų šaltinis: QS World University Rankings.

Naujausiame QS pasaulio universitetų reitinge (QS World University Rankings, 2022) Vilniaus universitetas (toliau – VU) užėmė rekordiškai aukštą 400-ąją vietą. Palyginti, 2021 m. VU užėmė 423 vietą. Per metus pakilo net 23 pozicijomis ir VU jau ne pirmus metus kyla reitinge tarp kitų pasaulio aukštųjų mokyklų. Aukštosios mokyklos vertinamos pagal rodiklius: užsienio dėstytojų dalis ir užsienio studentų skaičius, reputacija tarp darbdavių, mokslinių darbų citavimo rodiklis, studentų ir dėstytojų skaičiaus santykis padaliniuose.

19 pav. 25–29 metų asmenų iš žemiausias pajamas turinčių namų ūkių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą (ne mažiau kaip 4 metai), dalis

Duomenų šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.

Remiantis naujausiais LSD duomenimis, 25–29 metų asmenų iš žemiausias pajamas turinčių namų ūkių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis 2020 m. siekė 21,4 proc. 2021 m. planas buvo 21,2 proc. Žemas SEK kontekstas neigiamai veikia ne tik mokinių, bet ir jaunuolių galimybes siekti išsilavinimo. 2020 m. vidurinį ugdymą turėjusių baigti žemiausio SEK statuso mokinių, palyginti su aukščiausios SEK aplinkos mokiniais, tikimybė studijuoti aukštosiose mokyklose buvo mažesnė net 51 proc. p. Kaip rodo tyrimai, asmenys, turintys žemesnio lygio išsilavinimą, yra labiau pažeidžiami visą savo gyvenimą. Vyrauja didelis užimtumo skirtumas tarp aukštą ir žemą išsilavinimą turinčių asmenų. Užimtumo tarnybos duomenimis, iš viso 2020 m. 66,4 proc. bedarbių neturėjo aukštojo išsilavinimo. Tačiau pandemijos metu buvo išvelgta ir kita problema – aukštos kvalifikacijos asmenų nedarbo augimas. Duomenys rodo, kad 2020 m. 25,1 proc. bedarbių buvo įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Su tuo gali būti susijusi įgūdžių neatitiktis darbo rinkos poreikiams. Rinkos poreikių neatitinkantį išsilavinimą įgiję asmenys yra labai pažeidžiami įvairių krizių metu, jų įgūdžių potencialas neišnaudojamas, nekuriama gerovė mikro- ir makrolygiu.

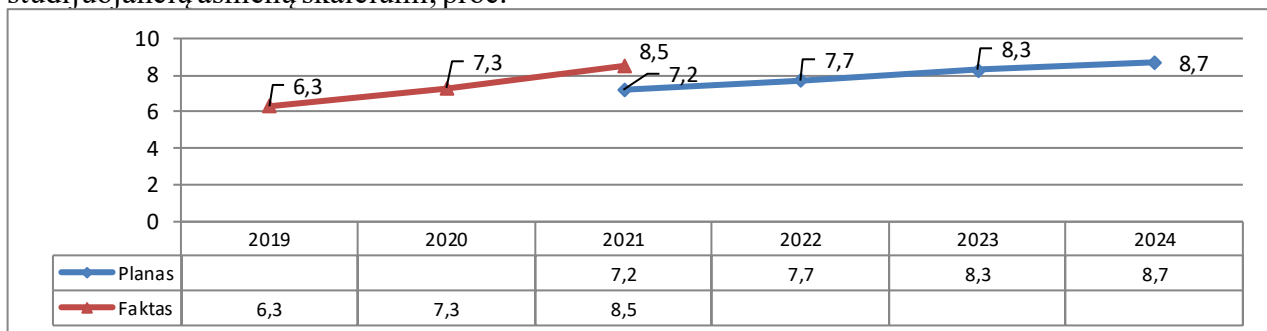
Siekiant, kad aukštasis mokslas būtų pasiekiamas visiems, 2021 m. buvo pakeisti Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai (ministro 2021-11-15 įsakymas Nr. V-2069), siekiant įteisinti reikalavimus trumposios pakopos studijų programoms, kad kolegijos turėtų galimybę nuo 2022 m. m. priimti studentus. Taip pat skatinant nuotolinių studijų vykdymo ir skaitmeninimo plėtrą nuo 2022 m. bus vykdomos Skaitmeninės švietimo transformacijos projekto veiklos, skirtos aukštųjų mokyklų poreikiams (dėstytojų skaitmeninei kompetencijai tobulinti, studijų turiniui skaitmeninti ir hibridinio mokymo(si) auditorijų būtiniausiai įrangai įsigyti).

Didinamas aukštojo mokslo prieinamumas ir specialiųjų mokymosi poreikių turintiems studentams. Seimo komitetuose svarstomas Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 76, 82, 821 straipsnių pakeitimo ir papildymo 822 straipsniu įstatymo“ projekto. Projekto tikslas: įstatyme nustatyti finansinės paramos – stipendijų asmenims su negalia pagrindą, sąlygas ir dydį, centralizuoti finansinės paramos studentams su negalia teikimą, sujungiant šiuo metu mokamas 4 išmokas į vieną, panaikinti institucijų funkcijų dubliavimą, racionaliau naudoti valstybės biudžeto lėšas, palengvinti administracinę naštą studentui; visą skirtą paramą asmuo gautų vienu metu, kreipęsis į vieną instituciją, todėl parama taptų labiau prieinama.

Skiriamas dėmesys Lietuvos aukštojo mokslo socialinei dimensijai tobulinti. Sudaryta darbo grupė, į kurią įtrauktos studentų organizacijos, aukštųjų mokyklų, Lietuvos negalios organizacijų forumo atstovai. Darbo grupė yra peržiūrėjusi ir susisteminiusi užsienio šalių patirtį rengiant socialinės dimensijos planus. Pasirinkta plano struktūra, apibrėžtos tikslinės grupės ir suformuluoti tikslai. Pradėjus viešąsias konsultacijas, bus vykdoma serija susitikimų, kurių metu pagrindinėms suinteresuotoms grupėms bus pristatoma plano formavimo eiga.

Skatinama studentus dalyvauti su jų studijomis susijusiose mokslinėse veiklose ir projektuose. Mokslo plėtros programos (MPP) priemonėje „Gerinti mokslo ir studijų aplinką“ suplanuotos veiklos, skirtos skatinti studentų MTEP.

20 pav. Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis, palyginti su bendru studijuojančių asmenų skaičiumi, proc.

*2021–2022 m. m. duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS).

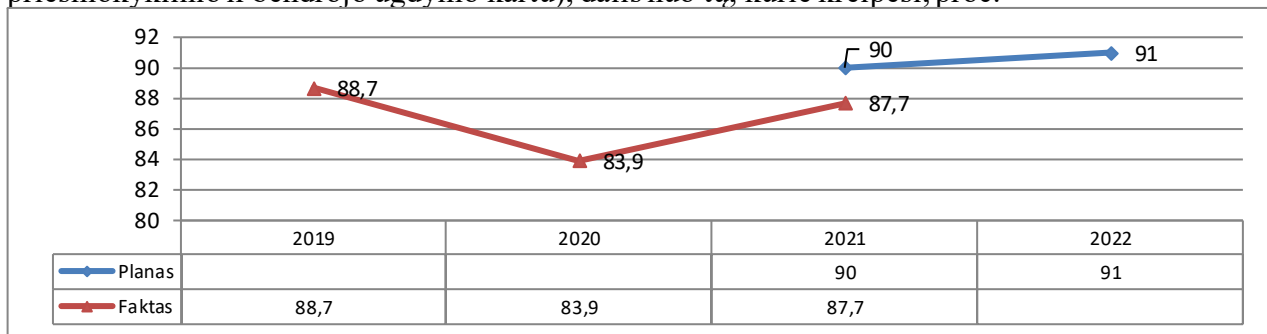
2021 m. m. užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis, palyginti su bendru studijuojančių asmenų skaičiumi yra 8,5 proc. 2021 m. m. planuojama reikšmė (7,2 proc.) buvo viršyta. Taip pat matomas teigiamas pokytis, palyginti, 2020 m. m. siekė 7,3 proc.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Valstybinio audito ataskaitoje „Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose“ nurodoma, kad mokyklos neatsižvelgia į rekomendacijas dėl stojančiųjų balų perskaičiavimo ir į studijų programas priima užsieniečius su žemais įvertinimais, neturėjusius prieš tai reikalingų dalykų. Tai lemia studijų kokybės prastėjimą visiems programoje esantiems studentams. Taip pat pagal 2017–2020 duomenis tik 7 proc. užsienio studentų lieka dirbti Lietuvoje. Likusi dalis studentų lieka dėl patekimo į Šengeno zoną, ES darbo rinką ar dėl kitų priežasčių. Taip pat Valstybinio audito ataskaitoje pabrėžiama, kad ne visi dėstytojai yra kompetentingi dėstyti anglų kalba, ne visi iš jų turi C1 lygį, 7 aukštosios mokyklos apie kalbos mokėjimo lygį informacijos neteikia. Mažas užsienio kalbų studijų pasirinkimas ir nepakankamas dėstytojų anglų kalbos mokėjimo lygis gali paveikti užsieniečių, studijuojančių ar ketinančių studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose dalį.

Kadangi užsieniečių, studijuojančių aukštosiose mokyklose, dalis yra reikšmingas rodiklis, atspindintis aukštojo mokslo kokybę, buvo organizuoti susitikimai su Švietimo mainų paramos fondu ir Lietuvos aukštųjų mokyklų vadovais atsakingais už tarptautiškumo temas (prorektoriams ir kolegijų direktorių pavaduotojais) siekiant išsiaiškinti lūkesčius dėl užsienio studentų pritraukimo ir integracijos strategijos. Taip pat pradėta analizuoti užsienio šalių patirtis rengiant tokio pobūdžio strateginius dokumentus.

Taip pat skiriamas dėmesys dėstytojų kvalifikacijai. Parengta Švietimo plėtros programa, kurioje numatoma stiprinti dėstytojų kompetencijų tobulinimo sistemą. Planuojama peržiūrėti dėstytojų kompetencijų tobulinimo gaires ir pagal poreikį jas atnaujinti. Priemonės tolesnis įgyvendinimas priklausys nuo valstybės biudžeto lėšų skirtų jai įgyvendinti.

21 pav. Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu), dalis nuo tų, kurie kreipėsi, proc.

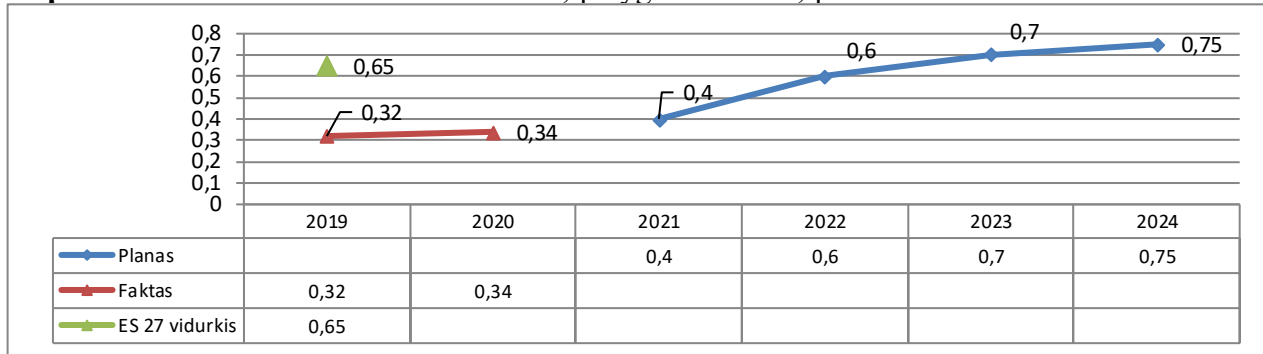
Duomenų šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS).

Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu), dalis nuo tų, kurie kreipėsi, 2021 m. siekė 87,7 proc. Planas (90 proc.) nepasiektas, bet tai yra 3,8 proc. p. daugiau nei ankstesniais metais. Tokį rezultatą galėjo lemti karantino laikotarpiu pasunkėjęs pagalbos poreikių įvertinimo ir organizavimo procesas.

Tarptautinės vaikų migracijos tendencijos iki šiol gerėjo: nors 2020 m. neto vaikų migracija vis dar buvo neigiama (iš šalies išvyko 2 732, o atvyko 2 498 vaikai nuo gimimo iki 17 metų), tačiau buvo stebimas migracijos masto mažėjimas. Tačiau 0–3 m. amžiaus vaikų nuo 2018 m. kasmet vis dar atvyko daugiau nei tais metais išvyko iš šalies. Vaikų migracijos duomenys pagal pilietybę rodo, kad didžiąją migrantų dalį (daugiau kaip 80 proc.) sudaro Lietuvos piliečiai ir kad atvykstančių (sugrįžtančių) Lietuvos piliečių daugėja, o išvykstančių – mažėja. 2020 m. jų ir atvyko, ir išvyko mažiau nei 2018 m. Daugiausia imigrantų (vaikų ir suaugusių asmenų) atvyksta į Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritis, tad jose aktualiausia spręsti atvykstančių vaikų integracijos į švietimo sistemą problemą. Šiuo tikslu numatytos priemonės švietimo pagalbai, įtraukiamam ugdymui visose mokyklose gerinti, geriau atliepti lituanistinio švietimo poreikius, gerinti iš užsienio sugrįžusių ir atvykusių vaikų ir mokinių kalbinės integracijos sąlygas.

1.7. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – MODERNUS, EFEKTYVUS IR ĮMISIJĄ ORIENTUOTAS STUDIJŲ IR MOKSLO SISTEMOS VALDYMAS

Mokslas suteikia žmonėms įgūdžių ir gebėjimų, būtinų konkuruoti globalioje žinių ekonomikoje. Tam reikalingos investicijos į MTEP. Žiniomis ir naujomis technologijomis grindžiamos veiklos plėtra didina mokslinį potencialą. Svarbu investuoti į mokslo potencialą, nuo jo priklauso šalies ekonomikos plėtra, mokslo žiniomis grįsti inovatyvūs verslo sprendimai.

22 pav. Valdžios sektoriaus išlaidos MTEP, palyginti su BVP, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas, Lietuvos statistikos departamentas.

Remiantis naujausiais duomenimis, 2020 m. valdžios sektoriaus išlaidos MTEP, palyginti su BVP, siekė 0,34 proc. Palyginti, 2019 m. siekė 0,32 proc., o ES šalių vidurkis siekė 0,65 proc. Tai rodo, kad valdžios sektoriaus investicijos į MTEP išlieka stabiliai žemos ir beveik dvigubai mažesnės už ES šalių vidurkį.

Artimiausiu metu galima tikėtis geresnių rezultatų, nes Vyriausybė patvirtino 2022–2030 m. mokslo plėtros programą, joje numatoma sustiprinti Lietuvos mokslą, didinti jo tarptautiškumą, inovatyvumą. Programai įgyvendinti suplanuoti beveik 350 mln. Eur iš ES struktūrinių fondų, RRF. Šalia lėšų iš Europos fondų Lietuva strateginiuose valstybės dokumentuose yra numačiusi daugiau nei patrigubinti valstybės finansavimą MTEP. Šios srities plėtra kelia didelių ambicijų ir galimybių, tad labai svarbu sutelkti finansinius išteklius auginti mokslo potencialą. Programa numato stiprinti inovacijų ekosistemas mokslo centruose, kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą. Stiprinamas viso MTEP ciklo vystymas nuo idėjos iki rinkai ir visuomenei aktualaus rezultato.

Siekiant geresnių rezultatų MTEP srityje, švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. V-240 sudaryta darbo grupė, kuri 2021 m. gruodžio 31 d. pateikė siūlymus dėl mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros vertinimo ir finansavimo modelio. Taip pat teikė siūlymus dėl aukštųjų mokyklų veiklos tikslų išgryninimo, institucijų efektyvios veiklos atliepiančios valstybės ūkinės, socialinės, kultūrinės plėtros poreikius pagal valstybės finansines galimybes.

Efektyviam studijų ir mokslo sistemos valdymui buvo imtasi atitinkamų veiksmų. Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. V-240 sudaryta darbo grupė, kuri iki 2021 m. gruodžio 31 d. teikė siūlymus švietimo, mokslo ir sporto ministrui dėl aukštųjų mokyklų finansavimo modelio atnaujinimo, valstybės finansuojamų vietų planavimo ir stojančiųjų priėmimo proceso tobulinimo, suvienodinant reikalavimus stojantiesiems į valstybės finansuojamas ir valstybės nefinansuojamas studijų vietas, įteisinant viso priėmimo organizavimą per bendrą priėmimo sistemą ir numatant daugiau galimybių aukštosioms mokykloms atrinkti studentus. Seimas 2021 m. lapkričio 18 d. Nr. XIV-654 pritarė Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 46, 59, 74, 75, 75¹, 75², 75³, 76, 77, 82, 83 straipsnių pakeitimo, 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 76¹, 76², 83¹ straipsniais įstatymui. Šiuo įstatymu įtvirtinta galimybė su valstybinėmis mokslo ir studijų institucijomis sudaryti sutartis valstybės strateginiams tikslams ir pažangos priemonėms įgyvendinti, įteisintas mokslo ir studijų institucijų skatinimas už studijų veiklos pasiekimus, šiam tikslui skiriant valstybės biudžeto lėšas, suvienodinti minimalūs reikalavimai stojantiesiems į pirmosios pakopos ir vientisąsias studijas, nepriklausomai nuo studijų finansavimo pobūdžio.

Siekiant efektyvesnio funkcijų pasiskirstymo, buvo atlikta Lietuvos mokslo tarybos, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros (toliau – MITA), STRATA ir Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) funkcijų peržiūra ir parengtos keturios Mokslo agentūros kūrimo alternatyvos, kurios 2021 m. birželio 2 d. pristatytos Seimo Švietimo ir mokslo komitetui. Gautas komiteto palaikymas Lietuvos mokslo tarybos pagrindu kurti Mokslo agentūrą, jai perduodant MITA vykdomas funkcijas, už kurių koordinavimą yra atsakinga ŠMSM. Po diskusijų Seimo Švietimo ir mokslo komitete su EBPO ekspertais ir institucijomis parengti siūlymai, planuojant pokyčius, įgyvendinti dviem etapais. Pokyčiui

pasiekti priimtas Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 15, 73 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 24¹ straipsniu įstatymas, kuriuo Lietuvos mokslo tarybos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucija paskirta Vyriausybei. Antruoju etapu MITA bus reorganizuojama sujungiant ją su Lietuvos mokslo taryba ir integruojant MITA funkcijas, susijusias su ŠMSM valdymo sritimi – mokslu. EBPO ekspertų nuomone, sukūrus Inovacijų agentūrą ir Mokslo agentūrą, paremtą Lietuvos mokslo tarybos funkcijų stiprinimu ir praplėtimu, būtų sukurtas aiškesnis inovacijų ir mokslo finansavimo modelis, sudarytos sąlygos mokslo ir inovacijų politikai įgyvendinti.

1.8.VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – RINKOS POREIKIUS ATLIEPIANTI PROFESINIO UGDYMO SISTEMA

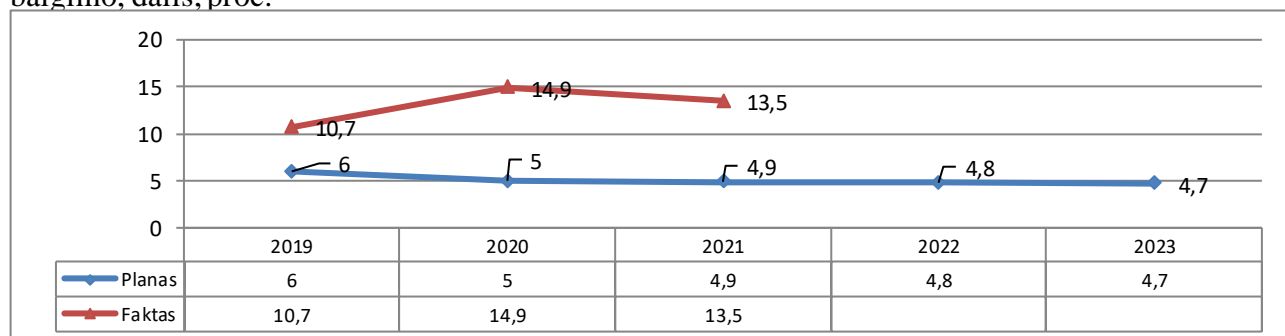
STRATA duomenimis, Lietuvoje aukštos kvalifikacijos specialistų trūkumai ir pertekliai dažnesni nei daugelyje kitų EBPO šalių. Tai reiškia, kad šalyje ne visai sėkmingai investuojama į žmogiškąjį kapitalą. Absolventai ateina į darbo rinką nepasirengę praktiniam darbui įgytos profesinės kvalifikacijos srityje. Darbdaviai praktinės patirties neturinčius aukštųjų mokyklų absolventus dažnai renkasi pagal asmenines savybes ir dirbti jauną specialistą apmoko darbo vietoje. Lietuvos inžinerijos ir technologijų pramonės asociacijos „LINPRA“ atstovų teigimu, viena iš pagrindinių priežasčių, stabdančių įmonių nuoseklų augimą ir plėtrą, užsakymų savalaikį vykdymą, yra kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Dėl menko profesinio orientavimo ir švietimo sistemos integralumo su pramone egzistuoja reikšmingas paklausos ir pasiūlos neatitikimas darbo rinkoje. Švietimo įstaigos neparengia reikalingo kiekio tam tikros profesijos specialistų su reikalingais įgūdžiais, kokių reikia rinkai.

Gerinant profesinio mokymo atitiktį darbo rinkos poreikiams 2021 m. gruodžio 2 d. organizuotas profesinio mokymo teminis renginys ir apskritojo stalo diskusija su profesinio mokymo srities ekspertais, suinteresuotų institucijų atstovais. Diskutuota apie profesinio mokymo įstaigų vaidmenį sprendžiant žmogiškųjų išteklių trūkumo problemą, 4.0 pramonės, skaitmeninimo ir robotizacijos tendencijas darbo rinkoje.

Profesinio mokymo įstatymui keisti 2021 m. kovo 24 d. švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-443 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo siūlymams teikti darbo grupė. Vyko šios darbo grupės posėdžiai, buvo diskutuojama dėl keistinių profesinio mokymo įstatymo nuostatų. 2021 m. rugsėjo 10 d. organizavo viešąjį klausymą profesinio mokymo įstaigų vadovams, skirtą tiesiogiai dalyvauti procese kartu su Profesinio mokymo įstatymo projekto rengėjais. Taip pat buvo paskelbtas kvietimas (e-pilietis) suinteresuotoms grupėms ir visuomenei teikti siūlymus dėl priėmimo į profesinį mokymą reglamentavimo pakeitimo keičiant Profesinio mokymo įstatymo 18 straipsnį.

Peržiūrimas profesinio mokymo įstaigų tinklas. Atlikta viešojo pirkimo procedūra tinklo analizei atlikti. Birželio mėnesį pasirašyta sutartis su laimėjusia ir analizę atliksiančia įmone. Taip pat parengtas profesinio mokymo įstaigų tinklo būklės analizės projektas, jis yra tikslinamas pagal pateiktas pastabas.

23 pav. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo, dalis, proc.

Duomenų šaltiniai: Užimtumo tarnyba, Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS).

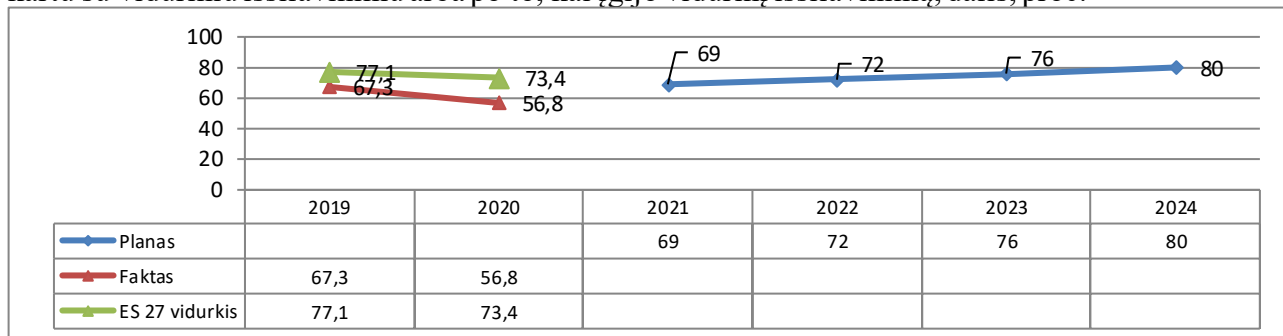

Duomenys rodo, kad 2021 m. Užimtumo tarnyboje registruota 13,5 proc. profesinio ugdymo absolventų. Tai 8,6 proc. p. daugiau, nei buvo planuota, tačiau rezultatas yra geresnis nei 2020 m., kuriais skaičius siekė 14,9 proc. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų Užimtumo tarnyboje, skaičius augo dėl pandemijos. Sudėtingomis ekonominėmis sąlygomis yra sunkiau įsiliesti į darbo rinką, jauni žmonės turi mažai darbo patirties bei dirba sektoriuose, kurie labiausiai pažeidžiami ekonominio nuosmukio metu.

Nuo 2016 metų ŠMSM vykdo ESF kompensuojamą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“. Planuojama projektą vykdyti iki 2023 metų rugsėjo 1 d., per kuriuos bus siekiama sumažinti profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo dalį. Sumažinti rodiklį mėginama per tokias projekto priemones kaip suaugusiųjų visą gyvenimą mokymosi skatinimas, ugdat profesinės srities gebėjimus.

Skatinama bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinius įgyti profesinę kvalifikaciją ar jos dalį kartu su viduriniu išsilavinimu. Kartu su Nacionaline švietimo agentūra suorganizuota viešoji konsultacija, kurioje dalyvavo profesinio mokymo įstaigų, bendrojo ugdymo mokyklų, savivaldybių švietimo padalinių atstovai ir specialistai atsakingi už ugdymą karjerai (120 dalyvių „Zoom“ platformoje).

24 pav. Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis, proc.

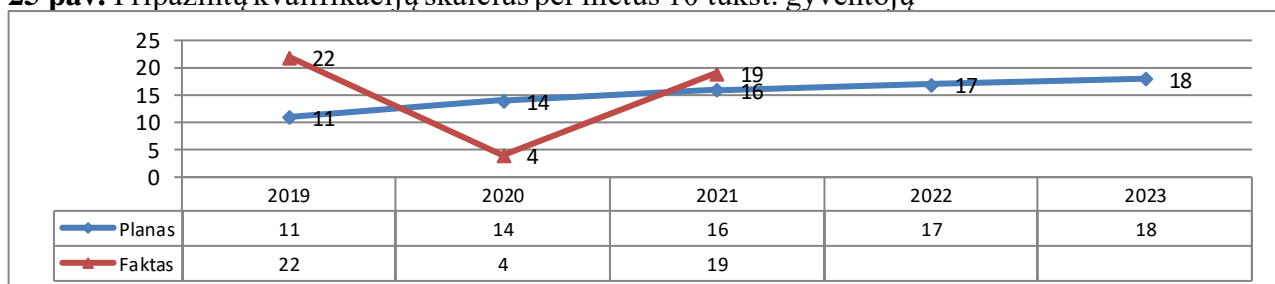

Duomenų šaltinis: Eurostatas.

Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis 2020 m. siekė 56,8 proc., palyginti, 2019 m. tokių asmenų buvo net 10,5 proc. p. daugiau. Lyginant rodiklį su ES šalių vidurkiu, matoma tendencija, kad yra atsiliesama. 2020 m. ES šalių vidurkis siekė 73,4 proc.

Situaciją gali pagerinti veiksmai, kurių buvo imtasi. Įvyko viešoji konsultacija dėl pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje organizavimo formų įgyvendinimo su suinteresuotomis institucijomis. Taip pat yra rengiamas veiksnių planas dėl pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje plėtros.

25 pav. Pripažintų kvalifikacijų skaičius per metus 10 tūkst. gyventojų

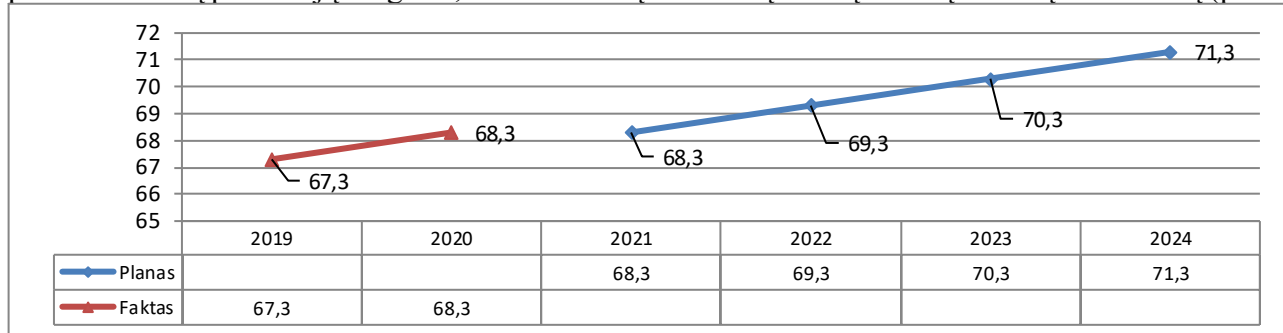
Duomenų šaltinis: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Pripažintų kvalifikacijų skaičiaus per metus (10 tūkst. gyventojų) rodiklis 2021 m. siekia 19. Rezultatas viršija optimistinį planą, kurio reikšmė lygi 16. Lyginant su 2020 m., rodiklis išaugo 4,75

karto. 2020 metų pasiekimai buvo žemesni dėl Vyriausybės įvesto karantino, tačiau 2021 metų duomenys rodo, kad neformaliai įgytų kompetencijų pripažinimo sistema ir toliau sėkmingai plėtojama.

Vykdamas ES struktūrinių fondų projektą „Įvairiais būdais įgytų kvalifikacijų ir kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemos tobulinimas“ vykdomos sektorinių praktinio mokymo centrų funkcijų plėtros tęstinės veiklos. Projekto tikslas yra tobulinti įvairiais būdais asmens įgytų kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemą, į kurią įeina tokie uždaviniai kaip: plėtoti užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimo sistemą, vykdyti asmens įgytų kompetencijų vertinimo stebėseną, plėtoti asmens įgytų bendrųjų kompetencijų vertinimą ir kompetencijų vertinimą siekiant kvalifikacijos. Nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. yra įsigaliojęs įsakymu Nr. V-1223 patvirtintas Reikalavimų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo institucijoms ir jų akreditacijos tvarkos aprašas. Aprašas nustato reikalavimus, pagal kuriuos institucija gali vykdyti vertinimą.

26 pav. Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų (proc.)

Duomenų šaltinis: Vyriausybės strateginės analizės centras.

Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų 2020 m. siekė 68,3 proc. 2021 m. planas buvo toks pat – 68,3 proc., tačiau dėl duomenų stokos negalima vertinti ar jis buvo įgyvendintas.

Pandemijos metu įsidarbinimo galimybės buvo ribotos. LSD duomenimis, padaugėjo nedirbančio ir nesimokančio jaunimo, išaugo nedarbo lygis. Padidėjusiam nedarbui įtakos turėjo COVID-19 pandemija, tačiau šie rodikliai pablogėjo dar prieš pandemiją. 2018 m. nedirbančių ir nesimokančių 15–24 metų asmenų buvo 8,0 proc., 2019 m. – 8,6 proc., o 2020 m. – 10,8 proc.⁴⁵ Nedarbo lygis 2018 m. sudarė 6,1 proc., 2019 m. – 6,3 proc., 2020 m. – 8,5 proc. 2020 m. didžiausias (19,6 proc.) buvo 15–24 metų jaunimo nedarbo lygis⁴⁶. Tokia padėtis aktualizuoja švietimo sistemoje teikiamų kompetencijų dermės su besimokančiųjų ir darbo rinkos poreikiais problema. Ją spręsti padės numatytos bendrojo ugdymo turinio atnaujinimo, profesinio mokymo programų ir aprūpinimo tobulinimo, profesinio mokymo įstaigų ir kolegijų tinklo atnaujinimo, mokymosi visą gyvenimą plėtros priemonės.

1.9.VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – MOKYMUISI VISĄ GYVENIMĄ PALANKI SISTEMA

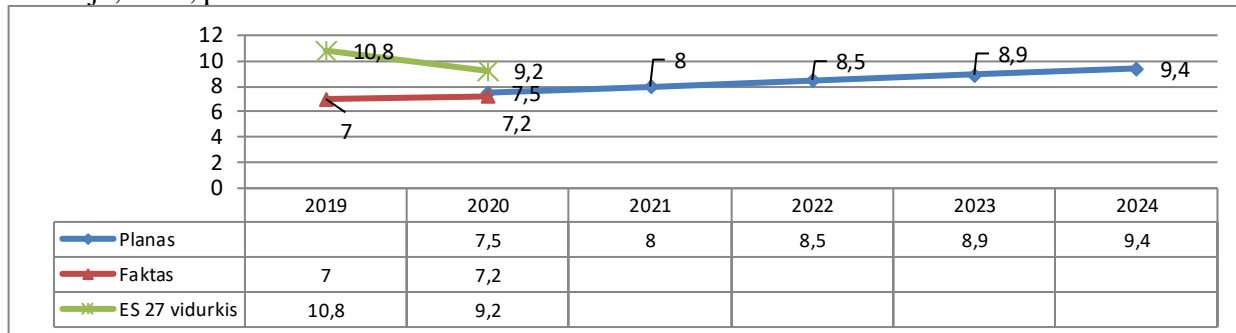
Mokymasis visą gyvenimą (toliau – MVG) skatina neatsilikti nuo pokyčių. Beveik kasdien atsirandant naujoms technologijoms svarbu suspėti žengti kartu su naujovėmis. STRATA duomenimis, Lietuva patenka tarp šalių, kuriose gyventojams trūksta pagrindinių įgūdžių, reikalingų sėkmingai gyventi skaitmeniniame pasaulyje. Net trims iš keturių suaugusiųjų buvo būdinga žema (1 lygmens iš 3

⁴⁵ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e79ba8ff-2527-4ede-9dec-78b358cb151c#/>.

⁴⁶ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a77dd930-6578-4e37-8556-14cbaa4c31ad#/>.

arba žemesnė) kompetencija spręsti problemas pasitelkiant technologijas. Penktadalis šių asmenų neturėjo pagrindinių kompiuterinių įgūdžių, dažniau – socialiai labiausiai pažeidžiamos visuomenės grupės. Siekiant ugdyti skaitmeninį raštingumą ir kitas kompetencijas svarbu skatinti formalųjį ir neformalųjį MVG. Mokymasis yra svarbus, ypač atsižvelgiant į ilgėjančią darbingo amžiaus trukmę ir besikeičiančius darbo rinkos poreikius. Tai reikšmingas išlikimo darbo rinkoje veiksnys.

27 pav. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas.

Eurostato duomenimis, 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, 2020 m. siekė 7,2 proc., tai yra didžiausia iki šiol fiksuota reikšmė o ES vidurkis – 9,2 proc. Lietuvoje situacija gerėja, palyginti, ankstesniais metais rodiklis siekė 0,2 proc. p. mažiau. Eurostato duomenimis, COVID-19 pandemijos sąlygomis MVG lygis krito beveik visose ES šalyse išskyrus tris: Ispanija (+0,4 proc. p.), Graikija (+0,2 proc. p.) ir Lietuva (+0,2 proc. p.), todėl Lietuvoje fiksuotas augimas – pozityvus signalas. Prasidėjus COVID-19 pandemijai, nuolatinis mokymasis įgijo ypatingą reikšmę, kai nemaža gyvenimo dalis turėjo persikelti į internetinę erdvę ir norint išlikti darbo rinkoje, daliai gyventojų teko prisitaikyti prie naujų darbo metodų. Finansiniai sunkumai riboja suaugusiųjų mokymosi galimybes (LSD duomenimis, per brangus mokymas – viena iš svarbiausių suaugusiesiems mokytis trukdančių priežasčių⁴⁷), rečiau mokosi nedirbantys, neveiklūs suaugusieji. Eurostato duomenimis, 2020 m. per 4 savaites iki apklausos Lietuvoje mokėsi 7,9 proc. dirbančių, 4,7 proc. bedarbių ir 3,9 proc. neveiklių 25–64 metų asmenų⁴⁸.

Teigiamus pokyčius skatins švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu (2021-05-31 Nr. V-954) sudaryta suinteresuotų institucijų darbo grupė, kuriai pavesta parengti MVG sistemos modelį. Parengta pirminė modelio schema ir aptarta su ministerijomis, taip pat organizuotos konsultacijos su nevyriausybinėmis organizacijomis sektoriaus atstovais. Surengta nuotolinė konferencija „Life-long learning and career guidance in focus“, kurios metu Prancūzija, Olandija, Estija ir Danija pristatė MVG sistemos aspektus, taikomus savo valstybėse. Taip pat viešojo pirkimo būdu nupirka MVG modeliui parengti konsultavimo paslauga dėl sistemos veikimo principų, valdysenos, prioritetinių grupių ir programų nustatymo principų, finansavimo sistemos sukūrimo klausimų. Parengtas RRF plano projektas, kuriame numatytas papildomas finansavimas, skirtas MVG IT sistemai sukurti, taip pat asmenų dalyvavimui kompetencijų plėtojimo programose finansuoti.

Ministro įsakymu (2021-03-29, Nr. V-473) patvirtina darbo grupė, kuri turi parengti Profesinio orientavimo sistemos modelį. Darbo grupė parengė modelio pasiūlymą. Kuriam mokymosi programa ne tik mokykloje, bet ir kitose institucijose dirbantiems karjeros specialistams.

⁴⁷ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/bendrieji-svietimo-rodikliai>.

⁴⁸ Kalvaitis, A. (2021). Mokyti niekada nevelu, arba suaugusiųjų švietimas Lietuvoje. Švietimo problemos analizė. Gruodis, Nr. 6 (6 p.),

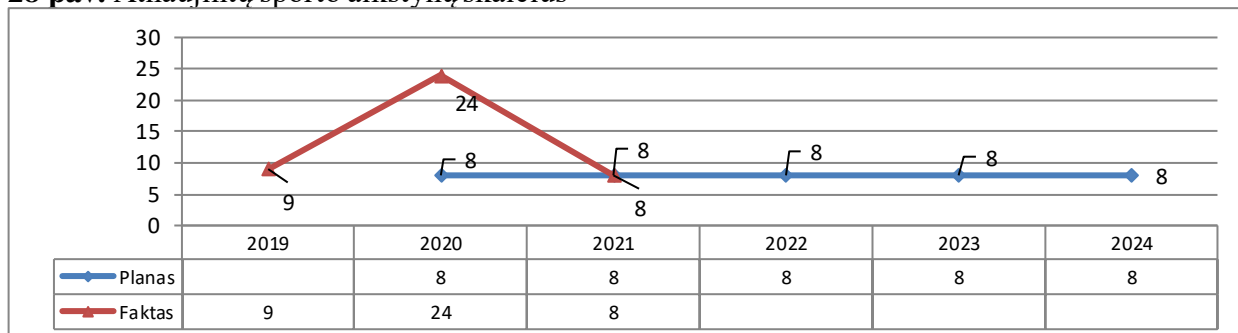
1.10. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTAS – FIZINĮ AKTYVUMĄ, ĮTRAUKTĮ IR AUKŠTĄ MEISTRISKUMĄ UŽTIKRINANTI SPORTO SISTEMA

Aukšto meistriskumo sportas kuria didelę pridėtinę vertę. Aukšto meistriskumo sporto programoms tenka apie 7 mln. eurų ir šis dydis nekinta keletą metų. Apie poreikį pertvarkyti aukšto meistriskumo sportininkų rengimą imta garsiau kalbėti po Tokijo olimpinių žaidynių. Jose Lietuva laimėjo tik vieną medalį (sidabro). Imta diskutuoti apie pagalbą sportininkams, kad turi atsirasti sporto strategija, plėtros programa, kuri palaikytų sporto bendruomenę.

Siekiant aiškesnio ir efektyvesnio sporto projektų, susijusių su fizinio aktyvumo skatinimu, ir aukšto meistriskumo sporto finansavimo, taip pat nuolatinės sporto sistemos stebėsenos užtikrinimo, 2021 m. II ketv. pateiktas Sporto įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siūloma įtvirtinti naują fizinio aktyvumo projektų finansavimą, patobulintą aukšto meistriskumo sporto finansavimo modelį, įsteigti sporto registrą. Vyriausybė pritarė Sporto įstatymo pakeitimo įstatymo projektui (Vyriausybės 2021 m. gegužės 19 d. nutarimas Nr. 366 „Dėl Lietuvos Respublikos sporto įstatymo Nr. I-1151 2, 3, 5, 7, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 71 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“). Pakeitimais siūloma finansavimą suvienodinti: fizinio aktyvumo projektams ir sporto bazių pagerinimo projektams būtų numatoma skirti apie 14 mln. eurų, aukšto meistriskumo sportui – taip pat apie 14 mln. eurų, perkeliant apie 30 proc. Sporto rėmimo fondui biudžete numatytų lėšų. Per pastaruosius trejus metus Sporto rėmimo fondo lėšos padidėjo 3 kartus – nuo 6,6 mln. eurų išaugo iki 21,4 mln. eurų. Siekiama sporto finansavimo skaidrumo ir didesnės sportininkų teisių apsaugos, Sporto įstatymo pakeitimo projekte siūloma įtvirtinti tris naujus kriterijus, kuriuos turės atitikti sporto šakų federacijos ir neįgaliųjų sporto judėjimams Lietuvoje vadovaujančios nevyriausybines organizacijos, pretenduojančios į valstybės finansavimą aukšto meistriskumo sporto programoms įgyvendinti. Sporto įstatymo pataisos taip pat įtvirtintų didesnes valstybės stipendijas sportininkams, pasiekusiems laimėjimus savo sporto šakoje, išplečiamas jaunimo amžiaus grupės sportininkų ratas.

2021 m. IV ketv. Seimui priėmus Loterijų įstatymo Nr. IX-1661 18 ir 31 straipsnių pakeitimo ir 19 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą ir Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 5 straipsnio pakeitimo įstatymą, aukšto meistriskumo sporto finansavimas papildomai didės 7 mln. eurų 2022 metais, 14 mln. eurų – 2023 metais (iš viso iki 30 mln. eurų 2023 metais).

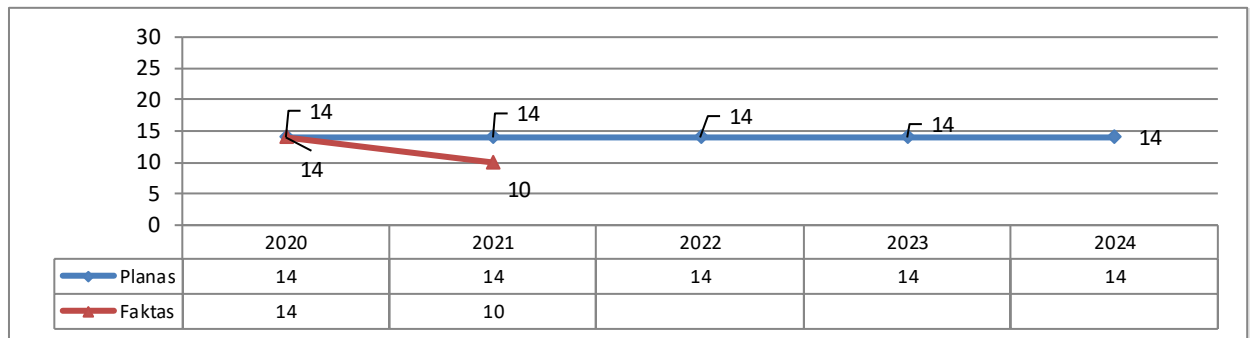
28 pav. Atnaujintų sporto aikštynų skaičius

Duomenų šaltinis: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

2021 m. buvo atnaujinti 8 sporto aikštynai. Planas buvo įgyvendintas. 2021 m. kovo mėn. buvo pateiktas įsakymas dėl švietimo įstaigų sporto aikštynų atnaujinimo programos patvirtinimo. Programos tikslas yra sudaryti sąlygas mokiniams ir bendruomenės nariams aktyviau dalyvauti kūno kultūros ir sporto veikloje, atnaujinti švietimo įstaigų sporto aikštynus. Įsakymu nurodoma, kad į sporto aikštynų atnaujinimą galėtų pretenduoti savivaldybės, kurių mokinių skaičius ne mažesnis kaip 3 000. Išskiriami kriterijai, tokie kaip: švietimo įstaigoje esančių mokinių skaičius didesnis nei 300; vienu aikštynu naudojasi daugiau kaip viena mokymosi įstaiga, bendruomenė. 2021–2024 m. numatyta atnaujinti 31 Lietuvos mokymosi įstaigų aikštynus.

29 pav. Olimpines žaidynes, olimpinų sporto šakų pasaulio ir Europos suaugusiųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius olimpinėse rungtyse

Duomenų šaltinis: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

2021 m. iškovota 10 medalių, t. y. 4 laimėjimais mažiau nei 2020 m. Planuota buvo 14 medalių. Sporto plėtros programos projekte akcentuojama, kad dėl tam tikrų veiksnių sporto sistemoje nepasiekiami gerų sporto rezultatų. Pastebimas mažas aukšto meistriskumo sportininko rengimo ir išlaikymo sporte rezultatyvumas, tam reikia sporto kokybės stebėsenos; trenerių profesinio rengimo trūkumas, nepakankama fizinio aktyvumo ir aukšto meistriskumo sporto specialistų rengimo ir kvalifikacijų tobulinimo sistema; sporto bazių ir treniruočių kompleksų stoka ir neatitiktis fizinio aktyvumo ir aukšto meistriskumo sporto poreikiams; nepakankamas mokinių fizinis parengimas ugdymo įstaigose, žemas Lietuvos gyventojų fizinio aktyvumo lygis.

Siekiant geresnių rezultatų, buvo pradėtas analitinis darbas su trimis sporto gimnazijomis. Identifikuotos sporto gimnazijų probleminės sritys ir preliminariai numatytos pokyčių kryptys. Gerinama sportininkų sveikatos priežiūra. Peržiūrėta sporto medicinos darbuotojų atlyginimų skalė, nes jų atlygiai yra mažesni nei kitų sveikatos paslaugas teikiančių specialistų. Padidintas paslaugų prieinamumas formuojant išvažiuojančias (mobilies) specialistų komandas. Kuriamas sportininkų fizinės ir sveikatos būklės stebėsenos programa.

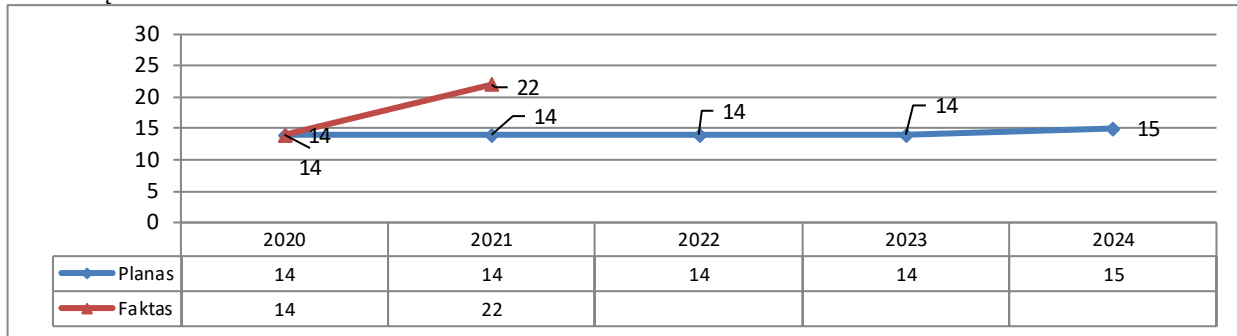
Gerinama trenerių padėtis. Atliekama nacionalinių sporto šakų federacijų apklausa, susijusi su trenerių darbo apmokėjimo aprašo pokyčiais. Parengtas Kvalifikacinių kategorijų valstybės ar savivaldybių biudžetinėse įstaigose pagal darbo sutartis dirbantiems treneriams suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. V-103, naujos redakcijos projektas. Atsirado daugiau lankstumo, tolerancijos pradedantiems treneriams.

Užbaigti darbai dėl techninių priemonių diegimo, skirtų stebėti sporto infrastruktūros plėtrą ir įvairius valstybės ir savivaldybių lygmens sporto plėtros rodiklius: įsigytos ir naudojamos 3 geografinių informacinių sistemų programinės įrangos licencijos, įrankis jau pradedamas naudoti stebėsenai ir sprendimams priimti. Sistemingai naudojami šie įrankiai leis matyti bendrą vykdomų sporto politikos priemonių vaizdą valstybės mastu, palyginti savivaldybes tarpusavyje, kurti reikalingas švieslentes ir kokybės bei plėtros indeksus, skleisti gerą atskirų savivaldybių praktiką. Visose srityse lėšos bus naudojamos tikslingiau, turimi sporto duomenys bus tinkamai atvaizduoti ir prieinami visuomenei bei sprendimų priėmėjams visais lygiais.

Seimui pateiktos būtinios Sporto įstatymo pakeitimo įstatymo pataisos, reglamentuojančios tarptautinių aukšto meistriskumo sporto renginių finansavimą, atranką (Vyriausybė Sporto įstatymo pakeitimo įstatymo projektui pritarė 2021 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 366 „Dėl Lietuvos Respublikos sporto įstatymo Nr. I-1151 2, 3, 5, 7, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 71 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“).

2021 m. III–IV ketv. skirtas finansavimas 24 tarptautiniams aukšto meistriskumo sporto renginiams, pradėtas rengti Tarptautinių aukšto meistriskumo 2022 metų sporto renginių finansavimo aprašo projektas.

30 pav. Paralimpinėse ir kurčiųjų žaidynėse, pasaulio ir Europos neįgaliųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius

Duomenų šaltinis: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Paralimpinėse žaidynėse, pasaulio ir Europos neįgaliųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius 2021 m. siekė 22, iškovota 8 medaliais daugiau nei 2020 m. Nurodytas rodiklis atspindi vadovaujančių Lietuvos nevyriausybinių neįgaliųjų sporto organizacijų gerą darbą ir neįgaliųjų sportininkų pasiekimus paralimpinėse žaidynėse, pasaulio ir Europos čempionatuose, jų kokybinę ir kiekybinę išraišką. Medalių skaičius laikomas svarbiu, kadangi tai parodo šiuo metu tinkamą neįgaliųjų sporto aukšto meistriškumo sporto programų finansavimo sistemą. Artimiausiu metu galima tikėtis geresnių rezultatų, nes Sporto įstatymo pakeitimo projekte numatoma didesnė parama neįgaliųjų sporto organizacijų aukšto meistriškumo sporto programoms įgyvendinti, planuojama skirti didesnes valstybines premijas sportininkams, už pasiekimus paralimpinėse ir kurčiųjų žaidynėse ir jų treneriams bei didinti neįgaliųjų sportininkų valstybines stipendijas.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Jurgita Šiugždienė

Paveikslų sąrašas

1 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA ⁴⁹ , dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių).....	8
2 pav. Pilietinės galios indeksas	9
3 pav. Save įdarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc.....	10
4 pav. Bendros išlaidos MTEP kaip BVP dalis, proc.	11
5 pav. 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis.....	12
6 pav. Socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius	15
7 pav. Vaikų, dalyvaujančių nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus ikimokyklinio ugdymo programose, dalis proc.....	15
8 pav. Mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis nuo visų mokinių, proc.....	17
9 pav. Mokinių, nepasiekusių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių skaitymo gebėjimų, matematinio raštingumo ir gamtamokslio raštingumo tyrimo PISA lygio dalis, proc.....	17
10 pav. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų (skaitymo gebėjimų) skirtumo taškai	19
11 pav. Jungtinėms mokykloms nupirktų mokyklinių autobusų skaičius, vienetai kas metus.....	20
12 pav. 30–49 metų mokytojų ir dėstytojų dalis, proc.....	21
13 pav. Pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis, proc... ..	22
14 pav. Mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis, proc	22
15 pav. 4 ir 8 klasių mokinių, kuriems gamtamokslinis ugdymas organizuojamas laboratorijose, dalis proc.. ..	24
16 pav. Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus), proc.....	25
17 pav. Mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų, proc.....	27
18 pav. Lietuvos universitetų, patenkančių į QS reitingo 500-uką, skaičius	28
19 pav. 25–29 metų asmenų iš žemiausias pajamas turinčių namų ūkių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą (ne mažiau kaip 4 metai), dalis	28
20 pav. Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis, palyginti su bendru studijuojančių asmenų skaičiumi, proc.....	29
21 pav. Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu), dalis nuo tų, kurie kreipėsi, proc.	30
22 pav. Valdžios sektoriaus išlaidos MTEP, palyginti su BVP, proc.....	31
23 pav. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo, dalis, proc.....	32

⁴⁹ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme for International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

24 pav. Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis proc.	33
25 pav. Pripažintų kvalifikacijų skaičius per metus 10 tūkst. gyventojų	33
26 pav. Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų (proc.)	34
27 pav. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.....	35
28 pav. Atnaujintų sporto aikštynų skaičius.....	36
29 pav. Olimpinėse žaidynėse, olimpinių sporto šakų pasaulio ir Europos suaugusiųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius olimpinėse rungtyse.....	37
30 pav. Paralimpinėse ir kurčiųjų žaidynėse, pasaulio ir Europos neįgaliųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius.....	38